

Kartlegging av arbeid med samisk kunst og kultur i kulturvirksomheter i Norge

Utarbeidet for Kulturdirektoratet
i samarbeid med Sametinget og Samerådet

Rapport 2024–4

Proba-rapport nr. 2024-4, Prosjekt nr. 23078

ISSN: 1891-8093

IG/RB, TT, 15. mars 2024

--

Offentlig

--

Kartlegging av arbeid med samisk kunst og kultur i kulturvirksomheter i Norge

Utarbeidet for Kulturdirektoratet i samarbeid med Sametinget og Samerådet

Forord

På oppdrag for Kulturdirektoratet, i samarbeid med Sametinget og Samerådet, har Proba samfunnsanalyse gjennomført en kartlegging av arbeid med samisk kunst og kultur i kulturvirksomheter i Norge. Kartleggingen er gjennomført i perioden oktober 2023–mars 2024.

Ida Gram har vært prosjektleder, Rune Busch har vært prosjektmedarbeider, og Trude Thorbjørnsrud har vært kvalitetssikrer.

Kartleggingen er gjennomført i tett samarbeid med en prosjektgruppe med representanter fra Kulturdirektoratet, Sametinget og Samerådet. Vi vil takke prosjektgruppa for godt og nyttig samarbeid i perioden.

Kartleggingen har også hatt en referansegruppe med representanter fra kulturvirksomheter i Norge, deriblant samiske. Vi vil takke referansegruppa for gode innspill til arbeidet.

En særskilt takk går til alle informanter som har delt sine erfaringer og synspunkter med oss, og til alle som har besvart spørreundersøkelsen.

Både prosjekt- og referansegruppa har kommentert på utkast til rapport, men samtlige analyser og vurderinger står for Probas egen regning.

Oslo, 15. mars 2024

Innhold:

SAMMENDRAG.....	1
1 OM KARTLEGGINGEN	5
1.1.1 Begreper	5
1.2 Bakgrunn	5
1.3 Temaer og problemstillinger.....	6
1.3.1 Arbeid med samisk kunst og kultur	6
1.3.2 Samarbeid om samisk kunst og kultur	7
1.3.3 Kunnskap om og kompetanse på samisk kunst og kultur	7
1.3.4 Tiltak for videre arbeid med samisk kunst og kultur	7
1.4 Metode og datakilder.....	7
1.4.1 Medvirkning	8
1.4.2 Dokumenter	8
1.4.3 Spørreundersøkelse.....	8
1.4.4 Intervjuer.....	11
1.4.5 Metodiske forbehold og begrensninger	12
1.4.6 Prosjektgruppe	12
1.4.7 Referansegruppe.....	12
2 ARBEID MED SAMISK KUNST OG KULTUR	13
2.1 Mange kunst- og kulturfelt er representert.....	13
2.2 De fleste respondentene er små kunst- og kulturvirksomheter.....	15
2.3 De fleste samiske kunst- og kulturvirksomheter arbeider i eller med hele Sápmi. Nordsamisk benyttes mest	15
2.4 Arbeid med samisk kunst og kultur: Omfang og innhold	17
2.4.1 Kvalitetsvurderinger er viktigste begrunnelse for arbeid med samisk kunst og kultur.....	20
2.4.2 Svak økonomi og mangel på kompetanse er de største barrierene	21
2.4.3 Nærmere om dem som svarer «nei». Trekk ved virksomheter som oppgir at de ikke har arbeidet med samisk kunst og kultur det siste året	22
2.5 Funn fra intervjuer: Samisk kunst og kultur har «momentum».....	22
3 SAMARBEID OM SAMISK KUNST OG KULTUR.....	25
3.1 Arbeid og samarbeid henger tett sammen	25
3.2 Samiske virksomheter fungerer i økende grad som rådgivere.....	27
3.3 Barrierer mot samarbeid	28
3.3.1 Samiske kulturvirksomheter: Kapasitet og finansiering.....	28
3.3.2 Virksomheter som ikke er samiske: Finansiering og mangel på kompetanse i egen virksomhet	28
3.4 Funn fra intervjuer: Vilje, men (for) liten kapasitet?	30
4 KUNNSKAP OG KOMPETANSE	32
4.1 Virksomheter som ikke er samiske, vurderer egen kompetanse på samisk kunst og kultur som begrenset.....	32
4.2 Virksomheter som har arbeidet med samisk kunst og kultur, vurderer egen kompetanse som vesentlig bedre	32
4.3 Tiltak for å øke kunnskap om og kompetanse på samisk kunst og kultur	33
4.4 Funn fra intervjuer: Samarbeid, opplæring og bevisstgjøring er avgjørende	35
5 OPPSUMMERING OG ANBEFALINGER	38
5.1 Hovedfunn	38
5.1.1 Vind i seilene for samisk kunst og kultur.....	38
5.1.2 Samisk kunst og kultur er kunstnerisk interessant	38
5.1.3 Ulike begrunnelser for å ikke arbeide med samisk kunst og kultur.....	38

5.1.4	Samarbeid er viktigste kompetansehevingstiltak.....	39
5.1.5	Samarbeid fordrer flere ressurser til samiske virksomheter.....	39
5.1.6	Myndighetenes rolle i arbeid med samisk kunst og kultur.....	39
5.2	Anbefalinger for videre arbeid.....	40
5.2.1	Anbefalingene fra Sannhets- og forsoningskommisjonen.....	40
5.2.2	Våre anbefalinger.....	40
LITTERATUR.....		43
VEDLEGG 1 SPØRRESKJEMA.....		44
VEDLEGG 2 INTERVJUGUIDE.....		52

FIGURER

Figur 1.1	I hvilke(t) fylke(r) har virksomheten størst tilstedeværelse? Samiske virksomheter og virksomheter. N = 265.....	10
Figur 1.2	Hva kjennetegner kommunene hvor dere har størst tilstedeværelse? Samiske virksomheter og virksomheter. N = 265.....	11
Figur 1.3	Samiske virksomheter og virksomheter som ikke er samiske (prosent). N = 276.....	11
Figur 2.1	<i>Hvilke(t) kunst- og kulturfelt arbeider virksomheten med? Samiske virksomheter og andre virksomheter. N = 276.....</i>	13
Figur 2.2	Prosentandel kunst- og kulturfelt per virksomhet. Samiske virksomheter og andre virksomheter. N = 276.....	14
Figur 2.3	Antall fast ansatte. Samiske virksomheter og andre virksomheter. N = 276.	15
Figur 2.4	Hva stemmer best for å beskrive hvordan virksomheten arbeider i/med Sápmi? Samiske virksomheter. N = 18.....	16
Figur 2.5	Hvilke samiske språk arbeider dere med / benytter dere i virksomheten, internt og i formidling / overfor publikum? Samiske virksomheter. N = 17.....	16
Figur 2.6	<i>Kjennetegn ved respondenter som svarer «ja» på spørsmålet «Har dere arbeidet med samisk kunst og kultur (eller med samiske kunstnere/kulturaktører) de siste 12 månedene?». Virksomheter som ikke er samiske. N = 276.....</i>	17
Figur 2.7	Arbeid med samisk kunst og kultur, fylkesvis fordeling. Virksomheter som ikke er samiske. N = 265.....	18
Figur 2.8	På hvilke måter har dere arbeidet med samisk kunst og kultur eller samiske kunstnere/kulturaktører de siste 12 månedene? Samiske virksomheter og andre virksomheter. N = 150.....	19
Figur 2.9	Ut fra dine/deres vurderinger, hva er den/de viktigste begrunnelse(n)e for at virksomheten har arbeidet med samisk kunst og kultur eller samiske kunstnere/kulturaktører de siste 12 månedene? (Sett inntil tre kryss.) Virksomheter som ikke er samiske. N = 134.....	20
Figur 2.10	Hva vurderer du/dere som de største barrierene mot at din virksomhet i større grad arbeider med samisk kunst og kultur? Virksomheter som ikke er samiske. N = 252.....	21
Figur 3.1	Har dere arbeidet med samisk kunst og kultur (eller med samiske kunstnere/kulturaktører) de siste 12 månedene? / Har dere samarbeidet med en samisk kunst- eller kulturvirksomhet eller med samiske kunstnere/kulturaktører de siste 12 månedene? Virksomheter som ikke er samiske. N = 257.....	25

Figur 3.2 Hvilken av påstandene under stemmer best om samarbeidet deres med samisk(e) kunst- og kulturvirksomhet(er) eller samiske kunstnere/kulturaktører de siste 12 månedene? Virksomheter som ikke er samiske. N = 122..... 26

Figur 3.3 I hvilken grad er du enig i følgende påstander om hvordan virksomheten samarbeider med virksomheter i Norge? Samiske virksomheter. N = 17..... 27

Figur 3.4 Hva vurderer du/dere som de største barrierene som begrenser samarbeidet deres med virksomheter i Norge? (Sett inntil tre kryss.) Samiske virksomheter. N = 16 28

Figur 3.5 Hva vurderer du/dere som de største barrierene for at din virksomhet i større grad arbeider med samisk kunst og kultur? Ikke-samiske virksomheter som har og ikke har arbeidet med samisk kunst- og kultur. N = 252..... 29

Figur 4.1 Hvordan vurderer du/dere virksomhetens kompetanse på samisk kunst og kultur? Virksomheter som ikke er samiske. N = 254 32

Figur 4.2 Hvordan vurderer du/dere virksomhetens kompetanse på samisk kunst og kultur? Ikke-samiske virksomheter som har og ikke har samarbeidet med samisk kunst og kultur. N = 254..... 33

Figur 4.3 Hvilke tiltak mener dere er mest relevante for å øke virksomhetens kunnskap om og kompetanse på samisk kunst og kultur? / Har dere arbeidet med samisk kunst og kultur (eller med samiske kunstnere/kulturaktører) de siste 12 månedene? Virksomheter som ikke er samiske. N = 251 34

Sammendrag

Resymé

Proba samfunnsanalyse har gjennomført en kartlegging av arbeid med samisk kunst og kultur i kulturvirksomheter i Norge. Kartleggingen er gjennomført i perioden oktober 2023–mars 2024 og omfatter både samiske kulturvirksomheter og kulturvirksomheter som ikke er samiske.

Formålet med kartleggingen har vært å få innsikt i hvordan kulturvirksomhetene arbeider med samisk kunst og kultur, hva de legger vekt på i arbeidet, og i hvilken grad ulike virksomheter samarbeider om samisk kunst og kultur. Den belyser også virksomhetenes kompetanse på samisk kunst og kultur, og relevante kompetansehevingstiltak. Kartleggingen baserer seg på en spørreundersøkelse blant et utvalg kulturvirksomheter som får tilskudd til drift av en viss størrelse innen feltene musikk, litteratur, scenekunst, visuell kunst, museum og kulturarv. I tillegg er det gjennomført intervjuer med representanter for et utvalg virksomheter.

Blant dem som har besvart spørreundersøkelsen, oppgir over halvparten av kulturvirksomheter som ikke er samiske, at de har arbeidet med samisk kunst og kultur det siste året. Nær halvparten oppgir at de har samarbeidet med en samisk kulturvirksomhet eller -aktør. Hovedbegrunnelsen for å arbeide med samisk kunst og kultur er at det er kunstnerisk interessant, og inntrykket er at det samarbeides like mye med samiske enkeltkunstnere som med samiske kulturvirksomheter.

Kartleggingen tyder på at kulturvirksomhetene, deriblant samiske, er motivert for å samarbeide mer, og at samiske kulturvirksomheter i økende grad fungerer som rådgivere for kulturvirksomheter som ikke er samiske. En utfordring er at økonomi og rammebetingelser begrenser samiske virksomheters muligheter for samarbeid. Samtidig oppgir virksomheter som ikke er samiske, at de har behov for bedre oversikt og mer samarbeid med samiske aktører for å øke egen kompetanse og styrke arbeidet med samisk kunst og kultur.

Bakgrunn

Denne kartleggingen er resultatet av en lang dialog mellom Kulturdirektoratet, Sametinget og Samerådet. Utgangspunktet er at det er behov for oppdatert kunnskap og data om hvordan det arbeides med samisk kunst og kultur i kulturvirksomheter i Norge. Kulturdepartementets utredning fra 2018 konkluderte med at det manglet kompetanse og kunnskap om samisk kunst og kultur i deler av kulturfeltet i Norge. Denne kartleggingen har hatt til hensikt å undersøke hva som er status i 2023. I tillegg er Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport fra 2023 et viktig bakteppe. Kommisjonens rapport understreker kunst- og kulturvirksomheters rolle i forsoningsarbeidet og etterspør mer kunnskap om og innsikt i arbeidet med samisk kunst og kultur. Kunst- og kulturvirksomhet(er) gis en vesentlig rolle i dette arbeidet. Nasjonale institusjoner oppfordres til å etablere tettere samarbeid med blant annet samiske institusjoner, og til å bidra til å synliggjøre, ivareta og formidle samisk kunst og kultur.

Problemstillinger

Kartleggingen har tatt utgangspunkt i følgende hovedproblemstillinger:

1. Hvordan arbeider kulturvirksomheter i Norge, inkludert samiske, med samisk kunst og kultur, og hva er det som motiverer deres arbeid?
2. Hvilke erfaringer har kulturvirksomhetene med samarbeid om samisk kunst og kultur?

3. Hvordan arbeider kulturvirksomhetene med å bygge kunnskap om og kompetanse på samisk kultur internt i egen organisasjon?
4. Hvilke tiltak vurderer de ulike kulturvirksomhetene som mest relevante for å styrke det videre arbeidet med samisk kunst og kultur?

Hovedfunn

Vind i seilene for samisk kunst og kultur

Kartleggingen tyder på at det er interesse og «momentum» for samisk kunst og kultur. Inntrykket er at det blåser en samisk vind over kunst- og kulturlandskapet i Norge, og at kulturvirksomhetene sett under ett er motivert for å arbeide med og samarbeide om samisk kunst og kultur.

Kunstnerisk kvalitet er hovedbegrunnelsen for å arbeide med samisk kunst og kultur

Spørreundersøkelsen viser at en sentral drivkraft for å arbeide med samisk kunst og kultur er kvalitetshensyn, og at samisk kunst og kultur vurderes som kunstnerisk interessant. Kunst- og kulturorganisasjoner som i mindre grad er kunstnerdrevet, som for eksempel museer eller publikasjoner, formidler tydelig at kulturpolitiske mål og forventninger fra sentrale kulturinstitusjoner har betydning for deres satsing på samisk kunst- og kultur. Vi har også funnet eksempler på at slike forventninger har ført til at virksomhetene selv har mobilisert andre virksomheter i satsinger.

Ulike begrunnelser for å ikke arbeide med samisk kunst og kultur

Virksomheter som rapporterer at de ikke har arbeidet med samisk kunst og kultur det siste året, begrunner det med at samisk kunst og kultur ikke vurderes som relevant for deres virksomhet, og at de mangler kunnskap og kompetanse. Også geografi, lite innslag av samisk befolkning, mangel på informasjon og begrensede økonomiske midler oppgis som årsaker.

Ulike kulturvirksomheter har ulike profiler

Kartleggingen viser at samiske virksomheter og virksomheter som ikke er samiske, har nokså ulike profiler. De samiske virksomhetene er gjennomgående små, med få eller ingen fast ansatte. De arbeider tilsynelatende bredere med samisk kunst og kultur, på den måten at de dekker flere kunstfelt enn andre virksomheter, og at de arbeider med flere aktiviteter. For eksempel arbeider de mer med kompetanse- og utviklingsarbeid internt og eksternt, i tillegg til arbeid med samiske språk.

Ganske mye samarbeid, men behov for flere ressurser til samiske virksomheter

Spørreundersøkelsen og intervjuene viser at både store og små kulturvirksomheter, med lokalt, nasjonalt og internasjonalt publikum, har erfaring med til dels omfattende samarbeid. Inntrykket fra intervjuene er at det arbeides like mye med enkeltkunstnere som med virksomheter, og at samarbeidet gjerne er kunstnerdrevet. En viktig forutsetning for godt samarbeid er medvirkning og dialog, og intervjuene gir eksempler på hvordan virksomheter og enkeltkunstnere i fellesskap har utviklet produksjoner og utstillinger som belyser ulike temaer.

Ulikheter i antall ansatte og ulike økonomiske ressurser er en barriere mot samarbeid

Både spørreundersøkelsen og intervjuene viser at de samiske virksomhetene gjennomgående er små, med svak økonomi og liten kapasitet til å drive samarbeid. Dette er en utfordring for økt satsing på samisk kunst og kultur, siden virksomheter som ikke er samiske, har behov for samarbeid med samiske aktører i forbindelse med programmering og formidling, og for å øke egen kunnskap og kompetanse.

Virksomheter som ikke er samiske, vurderer egen kompetanse på samisk kunst og kultur som begrenset

Spørreundersøkelsen viser samlet sett at virksomheter som ikke er samiske, vurderer egen kompetanse på samisk kunst og kultur som begrenset. Virksomheter som har arbeidet med samisk kunst og kultur, vurderer derimot egen kompetanse som vesentlig bedre enn dem som ikke har arbeidet med det. Slike funn bekreftes av intervjuene.

Samarbeid er det mest relevante kompetansehevingstiltaket

Samarbeid, enten med samiske kulturvirksomheter eller med samiske enkeltkunstnere, fremheves som det viktigste tiltaket for å øke kompetansen på samisk kunst og kultur. Men mens de små virksomhetene særlig peker på samarbeid og nettverk med andre kunstnere, peker de store virksomhetene i større grad på kunnskapsprosjekter som relevant tiltak. Store virksomheter oppgir også i større grad at kursing og opplæring av ansatte er relevant, sammenlignet med det små virksomheter gjør.

Samiske virksomheter er viktige rådgivere og kompetanseaktører

Spørreundersøkelsen tyder på at samiske virksomheter i økende grad opptre som rådgivere eller kompetanseaktører for kunst- og kulturvirksomheter som ikke er samiske. Samtidig har de relativt få ressurser til å utøve slik virksomhet, og det ligger heller ikke nødvendigvis i deres mandat å ha en slik rolle. Men virksomheter som ikke er samiske, har behov for denne typen kompetanseaktører for å øke sin kunnskap om og kompetanse på samisk kunst og kultur, og for å kunne inngå samarbeid. De etterlyser blant annet konkret informasjon om hvor de kan henvende seg for å komme i kontakt med relevante samiske aktører slik at de kan initiere samarbeid og øke sin kompetanse på feltet.

Anbefalinger for videre arbeid

Sett under ett er inntrykket fra kartleggingen at det er interesse og motivasjon for samt en god del arbeid og samarbeid om samisk kunst og kultur i kulturvirksomheter i Norge. Inntrykket er også at det har vært en positiv endring på flere områder de siste årene. Blant annet fremheves det at det er økt oppmerksomhet om og interesse for samisk kultur, og at bevisstheten og kompetansen på feltet er noe bedre enn tidligere. Men kartleggingen tyder også på at det fortsatt er behov for å øke kunnskapen om og kompetansen på samisk kunst og kultur.

Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport er et viktig bakteppe for denne kartleggingen. Men mens kommisjonens rapport er omfattende og peker på en rekke større tiltak i forsoningsarbeidet, har denne – relativt begrensede – kartleggingen synliggjort noen konkrete behov i forbindelse med informasjon, kompetanseheving og finansiering som bør følges opp.

Basert på funnene fra kartleggingen anbefaler vi at Kulturdirektoratet, Sametinget og Samerådet prioriterer følgende tiltak:

Kunnskapsbank med samiske kompetanseaktører

Sett under ett viser denne kartleggingen at kultursektoren i Norge har behov for bedre oversikt over samiske kunst- og kulturaktører som kan bidra med kunnskap og kompetanse i forbindelse med programmering, formidling og opplæring. Vi anbefaler derfor at det arbeides videre med å utvikle en kunnskapsbank med oversikt over og kontaktinformasjon til samiske kompetanseaktører på kunst- og kulturfeltet.

Formidling og nettverksbygging

Mens en kunnskapsbank kan gi konkret informasjon om relevante kompetanseaktører, er det behov for å arbeide mer inngående med formidling av samiske tematikker og knytte kontakt mellom ulike aktører og potensielle samarbeidspartnere. Vi anbefaler derfor at Kulturdirektoratet, Sametinget og Samerådet bidrar til å synliggjøre og formidle samiske tematikker og (kompetanse)aktører og legge til rette for nettverksbygging.

Kompetanseprogram om samisk kunst og kultur

Vi anbefaler at det utvikles et kompetanseprogram om samisk kunst og kultur som rettes mot kulturvirksomhetene i Norge, blant annet etter inspirasjon fra et e-læringsprogram om samisk kunst og kultur i regi av Den norske kirke. Kompetanseprogrammet bør utvikles i samarbeid mellom ulike virksomheter, med Kulturdirektoratet, Sametinget og Samerådet i en koordinerende rolle.

Utredning av samiske kulturvirksomheter

Et gjennomgangstema i kartleggingen er samiske kulturvirksomheters begrensede rammer og ressurser. Kartleggingen har vist stor interesse og høyt engasjement for samisk kunst og kultur, men også at samiske kulturvirksomheter har liten kapasitet til å fylle en rolle som rådgiver og kompetanseaktør for andre virksomheter. Videre pekes det på at kulturvirksomhetenes ulike, og asymmetriske, historiske utgangspunkt, og ulikheter i rammer og ressurser gjør det utfordrende å etablere likeverdige samarbeid.

En slik rolle fremstår imidlertid som viktig i det videre arbeidet med samisk kunst og kultur. Spørsmålet er om dette er en rolle samiske kulturvirksomheter ønsker å ha, og hvilke rammebetingelser de ser som nødvendige for å kunne utøve en slik rolle.

Vi anbefaler at det gjennomføres en nærmere utredning av samiske kulturvirksomheter som kan gå mer i dybden på temaer og problemstillinger enn denne kartleggingen har forutsetninger for. En slik utredning bør ikke bare ta for seg virksomhetenes kapasitet til å utøve sin rolle som kunst- og kulturaktører, men også belyse deres interesse, potensial og forutsetninger for å være kompetanseaktører og likeverdige samarbeidspartnere. En lignende utredning signaliseres i Meld. St. 22 (Kultur- og likestillingsdepartementet, 2023). Utover dette anbefaler vi at det jevnlig rapporteres om iverksatte tiltak for å styrke det videre arbeidet med samisk kunst og kultur, og at disse evalueres med visse mellomrom.

1 Om kartleggingen

Kulturdirektoratet er nasjonal koordinator for mangfold, likestilling og deltakelse og arbeider blant annet med å innhente kunnskap om urfolk og minoriteter i kunst- og kultursektoren. Kulturdirektoratet har utstrakt samarbeid med Sametinget og har erfart at det er mangel på kunnskap og data om hvordan kunst- og kulturvirksomheter i Norge arbeider med samisk kunst og kultur. Blant annet er det behov for kvantitative data for å få innsikt i hvordan kunst- og kultursektoren arbeider med temaet.

Kulturdepartementet gjennomførte i 2018 en utredning om samisk kunst og kultur. Siden den tid har mye skjedd, og Kulturdirektoratet, i samarbeid med Sametinget og Samerådet, har derfor sett behov for kartlegging av tilstanden i sektoren, samt å få innsikt i hvilke muligheter sektoren selv ser når det gjelder arbeid med samisk kunst og kultur.

Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport fra 2023 understreker rollen kunst- og kulturvirksomheter spiller i forsoningsarbeidet, og kommisjonen etterspør mer kunnskap om og innsikt i arbeid med samisk kunst og kultur. Kommisjonens rapport er et viktig bakteppe for vårt oppdrag.

Høsten 2023 lyste Kulturdirektoratet derfor ut et oppdrag som skulle kartlegge hvordan kulturvirksomheter i Norge, deriblant samiske virksomheter, arbeider med samisk kunst og kultur. Sametinget og Samerådet var samarbeidspartnere for innhold og utvikling av utlysningen. Proba ble tildelt oppdraget og har gjennom en spørreundersøkelse og intervjuer undersøkt hvordan og i hvilket omfang virksomhetene arbeider med samisk kunst og kultur, hvordan de samarbeider, og hva de mener bør prioriteres for å styrke det videre arbeidet.

1.1.1 Begreper

I rapporten omtaler vi kunst- og kulturvirksomheter som primært arbeider med samisk kunst og kultur, som «samiske virksomheter». Kunst- og kulturvirksomheter som ikke har arbeid med samisk kunst og kultur som sin primæroppgave, omtales stort sett som «virksomheter som ikke er samiske» eller «andre virksomheter».

1.2 Bakgrunn

Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport (2023) viser at nasjonsbyggingstiltakene i Norge fra 1840 og utover resulterte i en omfattende fornorskingspolitikk overfor den samiske befolkningen, noe som etter hvert utviklet seg til en helhetlig assimilasjonspolitik. Først i 1963, da Stortinget i alt vesentlig tilsluttet seg tilrådingene fra Komiteen til å utrede samespørsmål («Samekomiteen»), ble fornorskingspolitikken formelt avvirket. I praksis fortsatte diskrimineringen og overkjøringen av samiske interesser og deres rettigheter som urfolk.

Alta-saken utgjør et tidsskille i samepolitikken. Saken medførte nytt lovverk (sameloven i 1987; egen grunnlovsparagraf om samisk språk, kultur og samfunn i 1988) og åpningen av Sametinget i 1989. Til tross for slike endringer viser sannhets- og forsoningskommisjonens rapport at majoritetsbefolkningen i Norge fremdeles har lite kunnskap om samer, at det fortsatt eksisterer fordommer, stereotyper og diskriminering, og at hatefulle ytringer og trakassering også forekommer. Kommisjonen konkluderer med at det fremdeles er behov for mer kunnskap, og gir kunst- og kulturvirksomhet(er) en vesentlig rolle i dette arbeidet. Nasjonale institusjoner oppfordres til å etablere tettere samarbeid med blant annet samiske institusjoner, og til å bidra til å synliggjøre, ivareta og formidle (blant annet) samisk kunst og kultur.

Det er seks år siden offentliggjøringen av Kulturdepartementets utredning, som blant annet konkluderte med at det manglet kompetanse og kunnskap om samisk kunst og kultur i deler av kulturfeltet i Norge. Koronapandemien hadde negative konsekvenser for kulturlivet i stort, men med Sápmi i en særstilling idet grenseoverskridende kunst og kultur ble umuliggjort som følge av smitteverntiltakene (se blant annet Bekeng-Flemmen mfl., 2022; Samerådet, 2021). Hendelser som Fosen-saken har også ført til økt oppmerksomhet om urfolks- og samepolitiske problemstillinger, og dessuten synliggjort et eksisterende kunnskapsbehov.

Meld. St. 22 (Kultur- og likestillingsdepartementet, 2023) omtaler hvordan regjeringens kunstnerpolitikk skal sikre at det samiske samfunnet selv skal kunne forvalte egen kunst og kulturarv, samtidig som denne også skal omfattes av den nasjonale kulturpolitikken. Meldingen peker blant annet på behovet for virkemidler som er tilpasset samiske kunstpraksiser, og behovet for sterke(re) samiske kompetansemiljøer på kunst- og kulturfeltet. Blant annet kommer det frem at samiske museer ønsker å samarbeide tettere med andre museer og miljøer, men at de ikke har nok kapasitet og ressurser til å realisere alle samarbeidene de kunne ønske.

Kulturdirektoratet har over tid arbeidet med å innhente kunnskap om og innsikt i ulike deler av kulturfeltet. Kunnskapsarbeidet består blant annet i å få vite mer om situasjonen for urfolk, nasjonale minoriteter og personer med funksjonsnedsettelse i kunst- og kulturlivet i Norge. Som et ledd i dette arbeidet fikk Kulturdirektoratet i 2021 utført en kartlegging av hvordan kunst- og kultursektoren arbeider med dette (Rambøll, 2022). Totalt 321 virksomheter deltok i kartleggingen, og hovedinntrykket var at virksomhetene samlet sett er svært bevisste på arbeid som er rettet mot synlige minoriteter med flerkulturell bakgrunn, men noe mindre oppmerksomme på urfolk og nasjonale minoriteter.¹

1.3 Temaer og problemstillinger

Målet med kartleggingen har vært å få en innledende oversikt over hvordan kunst- og kulturvirksomheter i Norge arbeider med samisk kunst og kultur, og hvordan virksomheter og samiske virksomheter samarbeider om dette. Vi har spurt hvordan virksomhetene arbeider med kunnskap om og kompetanse på samisk kunst og kultur internt i egen organisasjon, og hvilke tiltak de vurderer som relevante for å øke sin kompetanse. Vi har videre spurt virksomhetene om hva de vurderer som muligheter og barrierer i arbeidet med samisk kunst og kultur, og hva Kulturdirektoratet, Sametinget og Samerådet kan eller bør gjøre for å understøtte dette arbeidet.

I kartleggingen har vi undersøkt trekk ved virksomhetene, slik som type, størrelse, kunstfelt og geografisk plassering. Kartleggingen har hatt fire hovedtemaer, som beskrives nærmere under.

1.3.1 Arbeid med samisk kunst og kultur

Formålet med dette temaet har vært å få oversikt over omfang og type når det gjelder arbeidet med samisk kunst og kultur blant kunst- og kulturvirksomheter i Norge.

- Hvordan arbeider kulturvirksomheter i Norge, deriblant samiske virksomheter, med samisk kunst og kultur, og hva er det som motiverer arbeidet?

¹ Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) har ansvar for politikk overfor samer og nasjonale minoriteter på tvers av sektorer og forvaltningsområder, mens Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD) har ansvar for politikken i tilknytning til sektorområdene kultur og mangfold og inkludering.

- I hvilken grad er samisk kunst og kultur representert i virksomhetenes aktiviteter og kunnskapsarbeid?
- Hvilke språk benytter samiske kulturvirksomheter i formidling og som arbeidsspråk?
- Hva mener virksomheter som ikke er samiske, er drivkrefter og barrierer for å arbeide med samisk kunst og kultur?

1.3.2 Samarbeid om samisk kunst og kultur

Formålet med dette temaet er å få kunnskap om i hvilken grad ulike virksomheter samarbeider om samisk kunst og kultur, og hvordan de vurderer samarbeidet. Vi belyser følgende spørsmål:

- Hvilke erfaringer har samiske virksomheter og virksomheter som ikke er samiske, med samarbeid om samisk kunst og kultur?
- Hva går samarbeidet ut på, og hva bidrar det til?
- Hva er drivkrefter og barrierer for samarbeid, sett fra de ulike virksomhetenes perspektiv?

1.3.3 Kunnskap om og kompetanse på samisk kunst og kultur

Formålet med dette temaet er å undersøke hva som kjennetegner kompetansen på samisk kunst og kultur blant virksomhetene, og hva som kan være hensiktsmessige tiltak for å heve kompetansen:

- Hvordan vurderer kulturvirksomheter som ikke er samiske, egen kompetanse på samisk kunst og kultur?
- Hvordan arbeider kulturvirksomheter som ikke er samiske, med å bygge kompetanse på temaet internt i egen organisasjon, og hva slags kompetanse ser de særlig behov for?
- Hvordan foregår kompetansehevingen, i form av for eksempel opplæringstiltak, rekruttering, samarbeid med ulike fagmiljøer i/utenfor Sápmi?
- I hvilken grad bidrar samiske kulturvirksomheter med kunnskap, kompetanse og rådgiving?
- Hvilke tiltak vurderer kulturvirksomheter som ikke er samiske, som mest relevante for å styrke sin egen kompetanse på samisk kunst og kultur?

1.3.4 Tiltak for videre arbeid med samisk kunst og kultur

Formålet med dette temaet er å få innspill til hvordan myndighetene på feltet kan eller bør understøtte videre arbeid med samisk kunst og kultur.

- Hvilke tiltak vurderer kulturvirksomhetene, deriblant de samiske, som mest relevante for å styrke det videre arbeidet med samisk kunst og kultur?
- Hva er eksempler på god praksis, og hva er viktig læring for videre arbeid?
- Hva bør Kulturdirektoratet, Sametinget og Samerådet prioritere i det videre arbeidet med samisk kunst og kultur, med utgangspunkt i funn fra prosjektet?

1.4 Metode og datakilder

Kartleggingen baserer seg på tre datakilder:

1. en kortfattet elektronisk spørreundersøkelse blant et utvalg kulturvirksomheter i Norge, med utgangspunkt i definerte kriterier
2. intervjuer med representanter fra utvalgte kulturvirksomheter i Norge, deriblant samiske

3. gjennomgang av et utvalg dokumenter²

1.4.1 Medvirkning

Et grunnleggende premiss for kartleggingen har vært å sikre medvirkning fra viktige interessenter i feltet, forankret i selvbestemmelsesretten.³

For å sikre en kartlegging som oppleves som relevant, legitim og med høy faglig kvalitet, har vi i gjennomføringen av prosjektet lagt vekt på medvirkning og engasjement fra prosjektgruppa og referansegruppa i alle faser av prosjektet. Dette omfatter 1) utvikling og kvalitetssikring av undersøkelsespopulasjon, 2) utvikling og testing av spørreskjema, 3) innspill til opplegg/verktøy for intervjuer, 4) drøfting av analyser, rapportutkast og anbefalinger og 5) strategi for formidling av rapporten.

I gjennomføringen av prosjektet har vi lagt til grunn prinsippet om «nothing about us without us» (Lynch mfl., 2022). I praksis innebærer dette at vi har hatt jevnlige møter med prosjektgruppa fra Kulturdirektoratet, Sametinget og Samerådet i prosjektperioden, og til sammen tre møter med en referansegruppe med representanter fra et utvalg kulturvirksomheter i Norge, deriblant samiske. Vi har lagt vekt på tett dialog og hyppig informasjon om status for kartleggingsarbeidet, med vekt på å drøfte, validere, forankre og formidle formål, tilnærming og funn underveis. Møte- og milepælsplan ble etablert på et tidlig tidspunkt i prosjektet, for å sikre at medvirkning ble ivaretatt og informasjon ble formidlet til viktige interessenter. Det har også blitt arbeidet løpende med formidlingsplan og informasjon til kultursektoren.

1.4.2 Dokumenter

I forbindelse med kartleggingen har vi gjennomgått relevante policydokumenter samt relevant forskning og utredning. Oversikt over anvendt litteratur er oppført til slutt i rapporten.

1.4.3 Spørreundersøkelse

Hoveddatakilden i kartleggingen er en digital spørreundersøkelse med til sammen 16 spørsmål som ble rettet mot kulturvirksomheter i Norge, deriblant samiske virksomheter. Virksomhetene har fått noen like og noen ulike spørsmål, siden vi har vært opptatt av å kartlegge likheter og forskjeller i hvordan samiske kulturvirksomheter og kulturvirksomheter som ikke er samiske, arbeider med programmering, formidling, kunnskapsarbeid og kompetanse internt. Videre har vi spurt om hvorvidt samiske virksomheter fungerer som kompetansesentra/rådgivere for andre virksomheter, og hvordan dette eventuelt foregår.

Skjemaet inneholder i hovedsak lukkede svaralternativer, med mulighet for enkelte fritekstsvar for å utdype og nyansere svar. Utviklingen av spørreskjemaet har foregått i flere trinn, med engasjement av oppdragsgiver, samarbeidspartnere og referansegruppe i forbindelse med utvikling og testing av skjema. Spørreskjemaet ble oversatt til nordsamisk, slik at respondentene kunne velge om de ville besvare undersøkelsen på nordsamisk eller norsk. Spørreskjemaene er vedlagt rapporten.

Som en kvalitetssikring av undersøkelsen mottok et pilotutvalg på 56 virksomheter undersøkelsen 4. desember 2023. Disse er talt med i resultatene. Det ble kun gjort

² Jamfør punkt 1.4.2.

³ Jamfør FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter, FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter og FNs erklæring om urfolks rettigheter (Urfolkserklæringen).

mindre endringer i spørreskjemaet etter pilotutsendelsen, og det har ikke hatt betydning for resultatene.

Selve undersøkelsen ble gjennomført ved hjelp av surveyverktøyet SurveyXact, og den var åpen for besvarelser i perioden 7. desember 2023–10. januar 2024. Det ble sendt ut to purringer.

Undersøkelsespopulasjon

Vi tok utgangspunkt i undersøkelsespopulasjonen fra Kulturdirektoratets undersøkelse om mangfold fra 2021. I samråd med oppdragsgiver og prosjektgruppe ble utvalget noe bearbeidet for å sikre best mulig representasjon av virksomheter. Populasjonen omfatter virksomheter som får tilskudd til drift av en viss størrelse innen feltene musikk, litteratur, scenekunst, visuell kunst, museum og kulturarv. Dette omfatter virksomheter som har fått tilskudd fra Norsk kulturfond, virksomheter som mottar statstilskudd over post 70/74/75, og museer som får offentlig driftsstøtte og leverer statistikk til museumsstatistikken, samt forlag og kulturvirksomheter som får direkte tilskudd over Sametingets budsjett.

Deltakelse og svarprosent

Spørreundersøkelsen ble sendt ut til totalt 599 kulturvirksomheter.

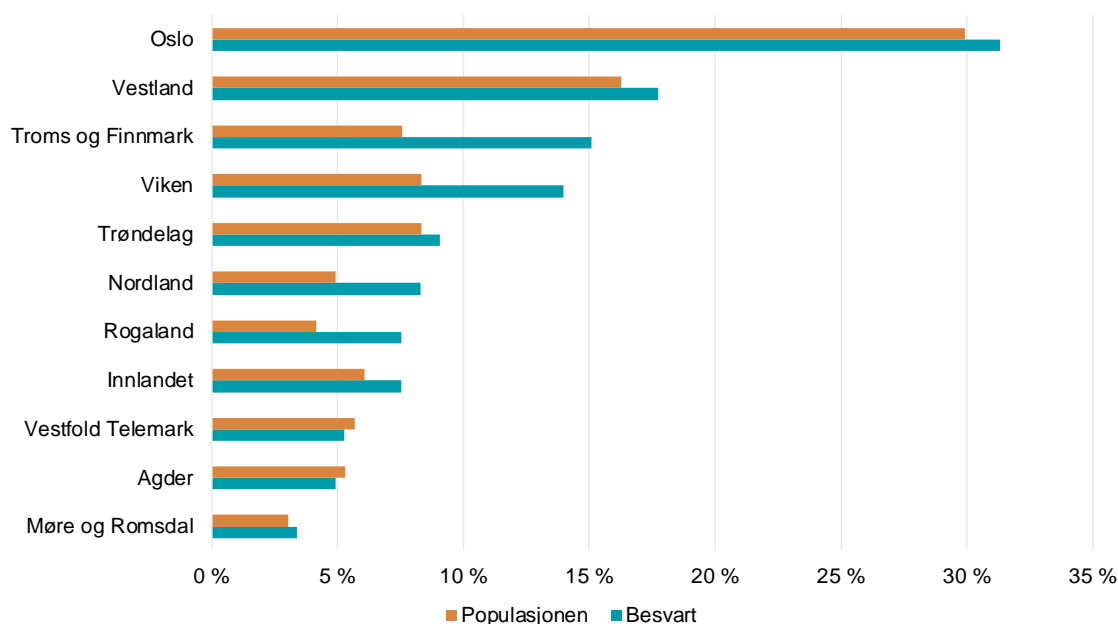
264 av disse 599 besvarte den. Dette gir en svarprosent på 44, som vi vurderer som forholdsvis bra for denne typen undersøkelse. Siden det var frivillig å besvare spørsmålene, varierer antall svar noe fra 251 til 276. Noen få, dvs. 12 virksomheter, falt fra underveis og har kun besvart noen få av spørsmålene.

I populasjonen inngår 39 virksomheter som er definert som samiske kulturvirksomheter. Tallet på samiske virksomheter ble anslått av representanter for Sametinget og Samerådet i forbindelse med etableringen av populasjonen. Totalt 18 av disse virksomhetene besvarte spørreundersøkelsen. Dette tilsvarer en svarprosent på 46.

Geografisk tilstedeværelse og type virksomhet

I spørreundersøkelsen ba vi respondentene oppgi hvor virksomheten har størst geografisk tilstedeværelse, jmfør figur 1.1.

Figur 1.1 I hvilke(t) fylke(r) har virksomheten størst tilstedeværelse? Samiske virksomheter og virksomheter. N = 265

Note: Respondentene kunne krysse av for inntil tre svaralternativer.

Figur 1.1 viser i hvilket fylke virksomhetene som har besvart undersøkelsen, har størst geografisk tilstedeværelse (grønne søyler), og fylkesfordelingen av virksomhetene i populasjonen som fikk tilsendt undersøkelsen (oransje søyler).⁴

Resultatene viser at det er klart flest virksomheter fra Oslo som har besvart undersøkelsen, 31 prosent. Derneft er det flest fra Vestland, med 18 prosent, Troms og Finnmark, med 15 prosent, og Viken, med 14 prosent. Under 10 prosent av virksomhetene er fra de resterende fylkene.

Utvalg og populasjon har ganske lik fordeling

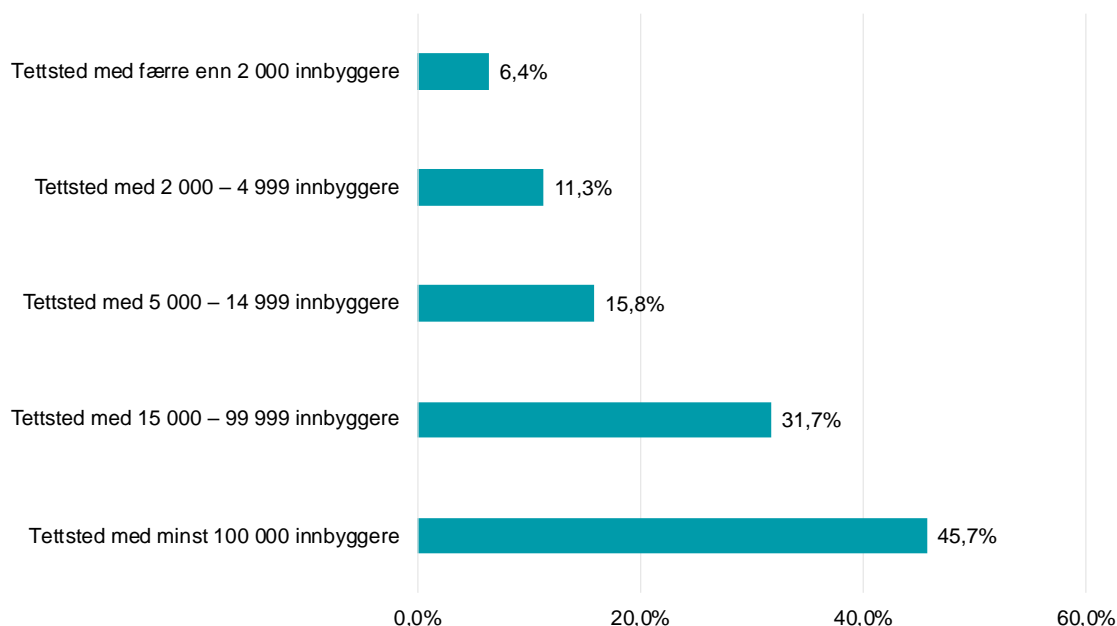
Siden respondentene kunne krysse av for tre fylker, utgjør summen 124 prosent, og søylene er derfor ikke direkte sammenlignbare.

Vi ser at fordelingen av virksomheter fra Oslo og Vestland er forholdsvis lik i populasjonen og blant dem som har besvart. For Troms og Finnmark og Viken er det en sterk overrepresentasjon, og den er såpass stor at det neppe kun skyldes at virksomhetene kunne krysse av for flere fylker, men at det faktisk er en overrepresentasjon blant disse. Uansett, den overordnede tendensen i hvem som har besvart undersøkelsen, tyder på at utvalget og populasjonen har en ganske lik fordeling.

Figur 1.2 viser at virksomhetene som har svart på undersøkelsen, i hovedsak holder til i de store og mellomstore byene i Norge.

⁴ Tallene er basert på virksomhetene i populasjonen som hadde oppgitt adresse, totalt 263 av 600.

Figur 1.2 Hva kjennetegner kommunene hvor dere har størst tilstedeværelse? Samiske virksomheter og virksomheter. N = 265

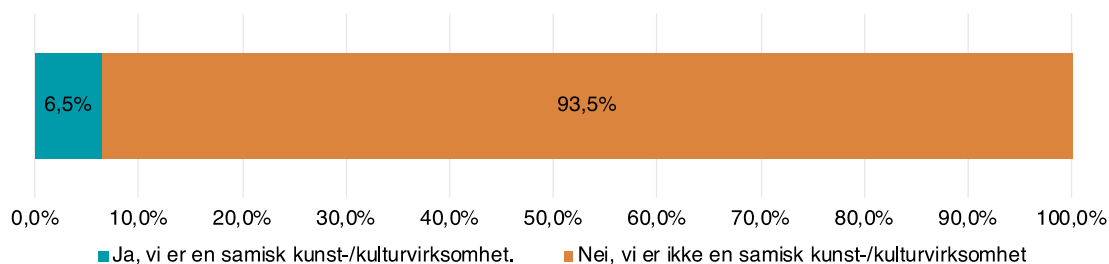

Note: Respondentene kunne krysse av for inntil tre svaralternativer.

Type virksomhet

For å kunne stille mest mulig relevante spørsmål ba vi den enkelte virksomhet svare på om den primært er en samisk kunst- og kulturvirksomhet.

Figur 1.3 Samiske virksomheter og virksomheter som ikke er samiske (prosent). N = 276

Figur 1.3 viser at 93,5 prosent av virksomhetene oppgir at de ikke er en samisk kunst- og kulturvirksomhet, altså at arbeid med samisk kunst og kultur ikke er en kjerneoppgave for dem. 6,5 prosent oppgir at de er en samisk kunst- og kulturvirksomhet. Dette utgjør totalt 18 virksomheter.

Vi vet ikke sikkert hvor mange virksomheter i populasjonen som i utgangspunktet ville oppgitt at de er en samisk kulturvirksomhet. Basert på prosjektgruppas erfaring er det om lag 40 prosent av det totale antallet samiske kulturvirksomheter i utvalget som har besvart spørreundersøkelsen.

1.4.4 Intervjuer

I etterkant av spørreundersøkelsen har vi gjennomført til sammen 13 kvalitative intervjuer med representanter fra kulturvirksomheter i Norge. Blant disse er 5 samiske kulturvirksomheter.

Målsettingen med intervjuene har vært å utdype og forstå funn fra spørreundersøkelsen, hvor vi har prioritert respondenter som oppgir at de har arbeidet med samisk kunst og kultur det siste året. Men intervjuene har også hatt til hensikt å belyse andre temaer og problemstillinger som informantene mener er relevante for arbeidet med samisk kunst og kultur.

Informanter til intervjuer ble rekruttert via spørreundersøkelsen. Intervjuene ble gjennomført på Teams og telefon, med utgangspunkt i en semistrukturert intervjuguide, utviklet i dialog med oppdragsgiver og prosjektgruppa. Hvert intervju har tatt mellom 30 og 60 minutter. Intervjuguiden er vedlagt rapporten.

1.4.5 Metodiske forbehold og begrensninger

Spørreundersøkelsen har en samlet svarprosent på 44. Til tross for at vi vurderer denne som forholdsvis bra, er det behov for å ta visse forbehold i tolkningen av resultater. Datagrunnlaget er begrenset til et utvalg virksomheter som er selektert etter visse kriterier, og blant disse er det i underkant av halvparten som har besvart spørreundersøkelsen.

Som nevnt er det 39 av virksomhetene som defineres som samiske kulturvirksomheter. Av disse besvarte 18 spørreundersøkelsen. Dette tilsvarer en svarprosent på 46. Selv om svarprosenten i seg selv er relativt bra, er det samlet sett snakk om ganske få virksomheter. Slike forhold bør det også tas høyde for i tolkningen av materialet.

Når det gjelder intervjuene, rekrutterte vi informanter via spørreundersøkelsen. Vi ba respondenter som kunne tenke seg å bli intervjuet, om å melde interesse samt oppgi kontaktinformasjon. Det er med andre ord en viss selvseleksjon som ligger til grunn for utvalget av informanter.

1.4.6 Prosjektgruppe

Kartleggingen har vært fulgt av en prosjektgruppe med representanter for Kulturdirektoratet, Sametinget og Samerådet. Gruppa har hatt jevnlige, ofte ukentlige, møter med oppdragstaker i forbindelse med utvikling av datainnsamlingsverktøy, drøfting av foreløpige funn og analyser. Prosjektgruppa har hatt ansvar for informasjons- og forankringsarbeid i forbindelse med kartleggingen.

1.4.7 Referansegruppe

I forbindelse med kartleggingen ble det etablert en referansegruppe med representanter for et utvalg kulturvirksomheter i Norge, deriblant samiske. Gruppa har gitt innspill til spørreskjemaet og utkastet til rapport, og det er avholdt tre møter i prosjektperioden. Følgende virksomheter har deltatt i referansegruppa:

- Dáiddadállu kunstnerkollektiv
- Kilden teater og konserthus
- Music Norway
- Riddu Riđđu
- Sigbjørn Skåden (forfatter, egen kunstnerisk virksomhet)
- Sør-Troms museum

2 Arbeid med samisk kunst og kultur

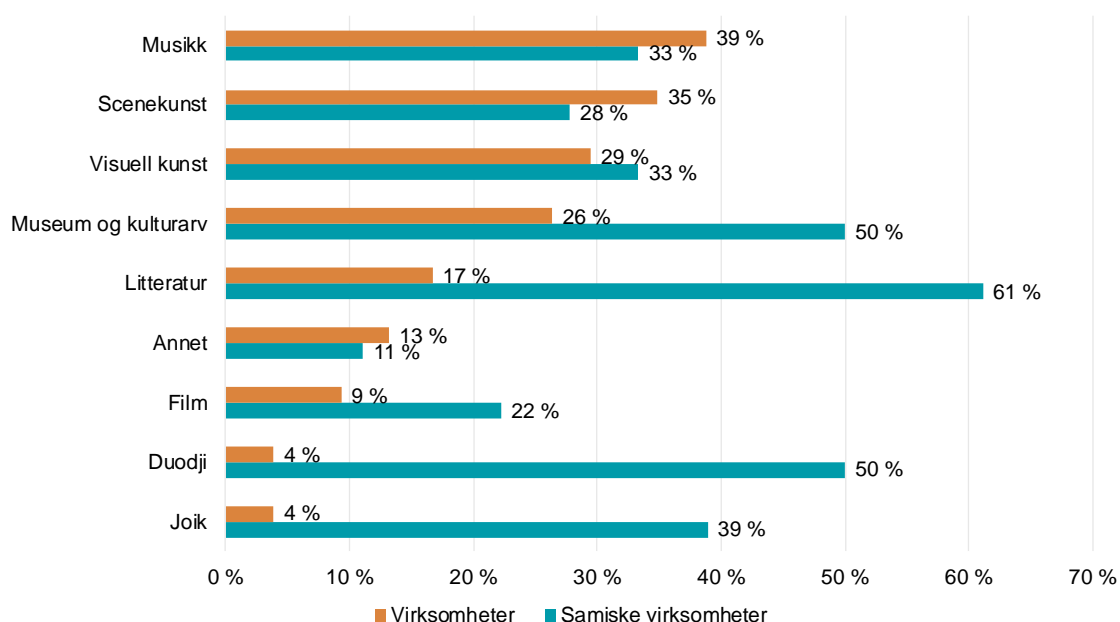
I dette kapitlet redegjør vi for hvordan kulturvirksomheter i Norge, både samiske virksomheter og virksomheter som ikke er samiske, arbeider med samisk kunst og kultur.

Vi ser på hvilke kunstfelt og områder de opererer innenfor, hvorvidt de arbeider med, eller på tvers av, flere felt, og hvordan fordelingen er mellom små, mellomstore og store virksomheter. Vi beskriver hvordan ulike virksomheter arbeider med samisk kunst og kultur, og hvilke aktiviteter de legger vekt på. Vi redegjør også for hva virksomhetene vurderer som drivkrefter og barrierer i det nevnte arbeidet.

2.1 Mange kunst- og kulturfelt er representert

Vi stilte respondentene spørsmål om hvilke kunst- og kulturfelt virksomheten arbeider med. Figur 2.1 viser resultatene, fordelt på ulike typer virksomheter.

Figur 2.1 Hvilke(t) kunst- og kulturfelt arbeider virksomheten med? Samiske virksomheter og andre virksomheter. N = 276

Figur 2.1 viser at musikk, scenekunst og visuell kunst er de tre kategoriene flest av kulturvirksomhetene som ikke er samiske, arbeider med, henholdsvis 39, 35 og 33 prosent. 26 prosent oppgir at de arbeider med museum og kulturarv, 17 prosent med litteratur og 9 prosent med film. Under «annet» oppgis for eksempel organisasjoner, tidsskrift, festivaler, utdanningsinstitusjoner, dansevirksomheter og virksomheter innen kunsthåndverk.

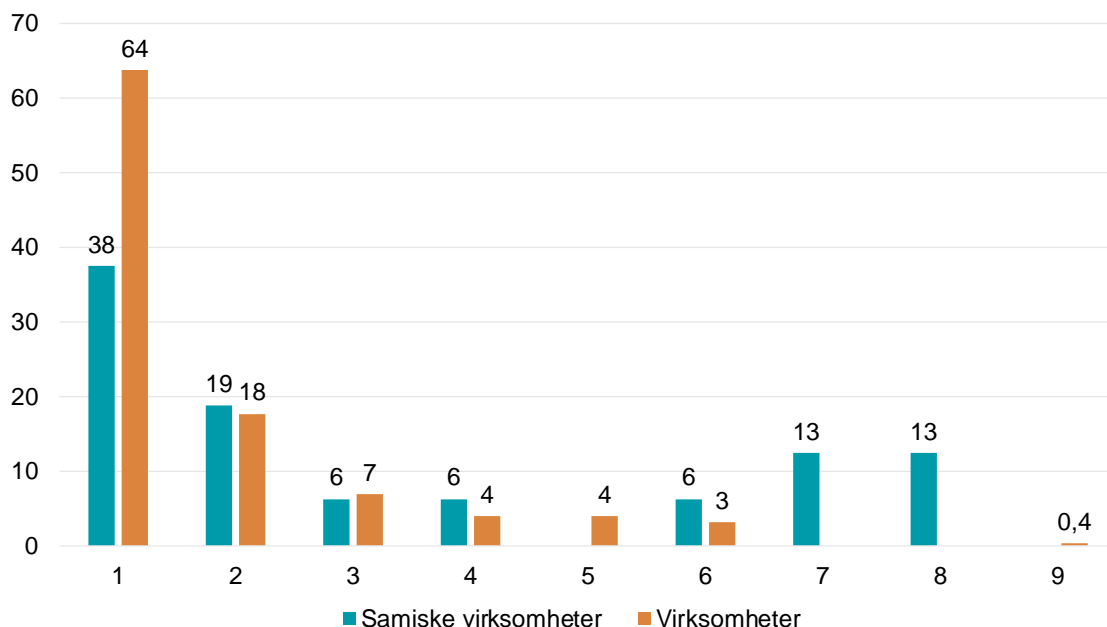
Det er også enkelte av virksomhetene som oppgir at de arbeider med de tradisjonelt samiske kunst- og kulturuttrykkene duodji og joik. Dette er for eksempel museer (duodji) og aktører på musikkfeltet (joik).

De samiske kulturvirksomhetene har en ganske annerledes kunst- og kulturprofil enn virksomheter som ikke er samiske. En betydelig høyere prosentandel av de samiske kulturvirksomhetene arbeider innen en rekke kunstfelt, herunder museum og kulturarv, litteratur, film, duodji og joik.

På spørsmål om hvilket kunst- og kulturfelt virksomhetene arbeider med, kunne de oppgi så mange av de opplistede kategoriene de ønsket.

Figur 2.2 viser prosentandel av virksomhetene som oppgir at de arbeider med ett, to eller flere kunst- og kulturfelt, fordelt på samiske virksomheter og andre virksomheter.

Figur 2.2 Prosentandel kunst- og kulturfelt per virksomhet. Samiske virksomheter og andre virksomheter. N = 276

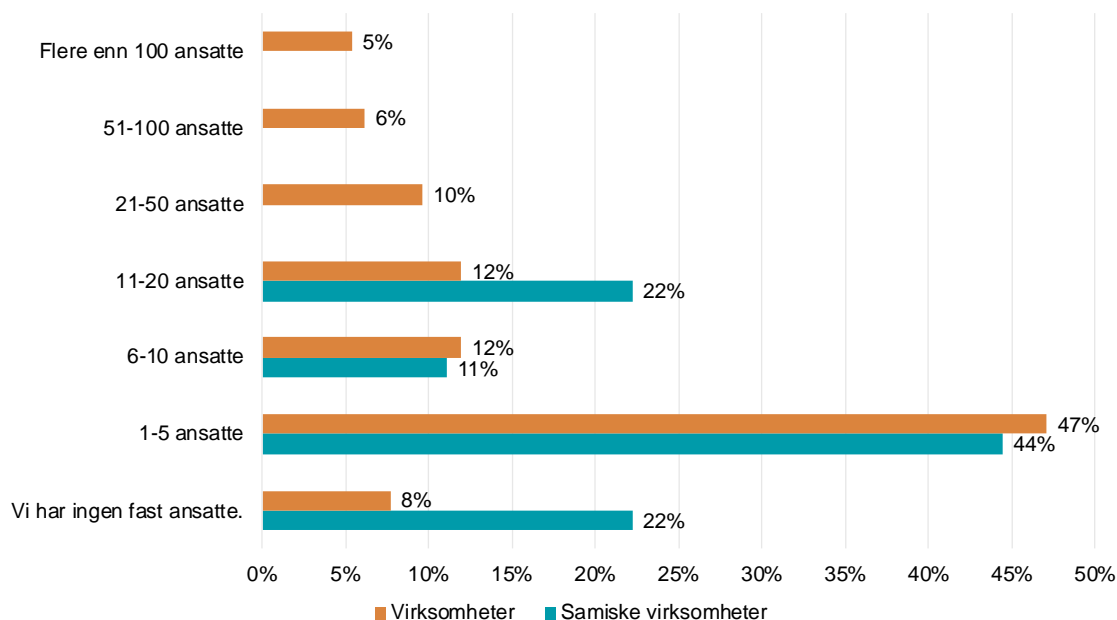
Resultatene viser at blant virksomheter som ikke er samiske, er det klart flest, 64 prosent, som oppgir at de kun arbeider på ett kultur- eller kunstfelt. 38 prosent av virksomhetene oppgir at de arbeider på to eller flere kunst- og kulturfelt. Atten prosent oppgir at de arbeider på to felt, sju prosent oppgir at de arbeider på tre felt og så synker andelen. Én virksomhet oppgir at den arbeider på ni ulike kunst- og kulturområder.

Fordelingen for de samiske kunst- og kulturvirksomhetene viser at det er en mindre andel (i prosent) som kun arbeider på ett område, og desto flere som arbeider på flere områder.

2.2 De fleste respondentene er små kunst- og kulturvirksomheter

I spørreundersøkelsen har vi stilt virksomhetene spørsmål om hvor mange fast ansatte de har. Figur 2.3 viser resultatene.

Figur 2.3 Antall fast ansatte. Samiske virksomheter og andre virksomheter. N = 276

Figur 2.3 viser at blant virksomhetene som har besvart, er det vanligst å ha mellom én og fem ansatte. Dette gjelder både for samiske virksomheter og for virksomheter som ikke er samiske, henholdsvis 44 og 47 prosent. For de samiske virksomhetene er det 22 prosent som oppgir at de ikke har fast ansatte, 11 prosent som oppgir at de har mellom 6 og 10 ansatte, og 22 prosent som oppgir at de har mellom 11 og 20 ansatte. Det er ingen samiske kunst- og kulturvirksomheter i undersøkelsen som oppgir å ha flere enn 20 ansatte.

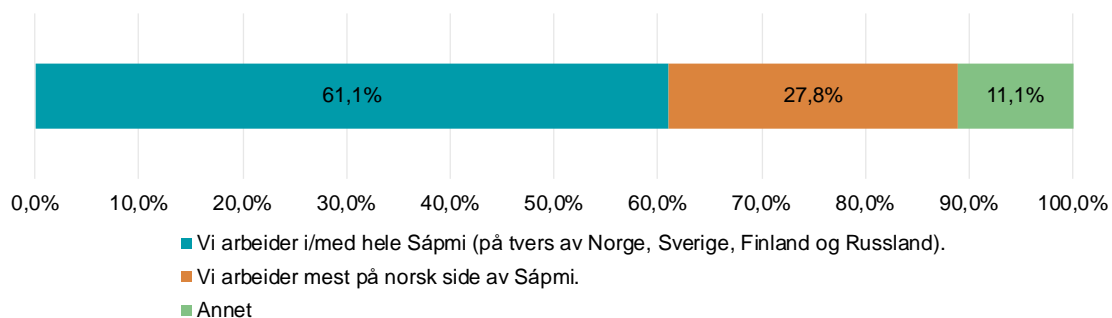
Blant virksomheter som ikke er samiske, finner vi derimot at 10 prosent oppgir at de har mellom 21 og 50 ansatte, seks prosent oppgir at de har mellom 51 og 100 ansatte, og 5 prosent oppgir at de har flere enn 100 ansatte.

De samiske kunst- og kulturvirksomhetene er generelt mindre organisasjoner enn andre virksomheter. Men de fleste virksomhetene som har besvart spørreundersøkelsen sett under ett, er også forholdsvis små virksomheter. Dette er for så vidt ikke så overraskende, ettersom det er mange små virksomheter i kunst- og kultursektoren generelt, og i populasjonen for denne undersøkelsen.

2.3 De fleste samiske kunst- og kulturvirksomheter arbeider i eller med hele Sápmi. Nordsamisk benyttes mest

For å få innsikt i hvordan de samiske virksomhetene forholder seg til ulike områder i Sápmi, spurte vi om de arbeider i hele Sápmi (på tvers av Norge, Sverige, Finland og Russland), eller om de arbeider mest på norsk side. Svarene presenteres i figur 2.4.

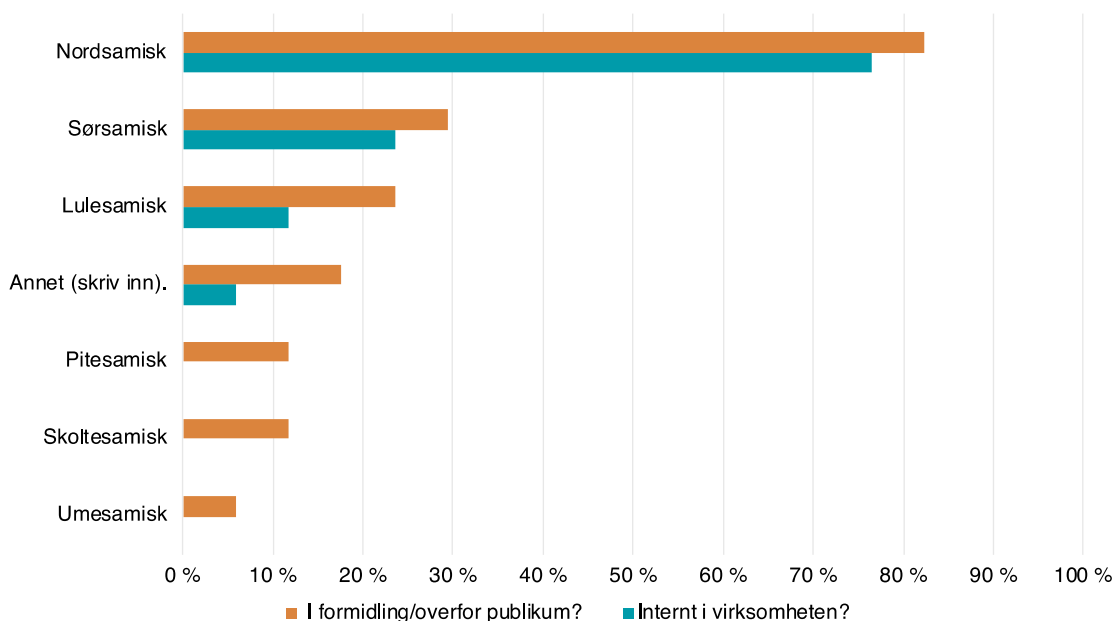
Figur 2.4 Hva stemmer best for å beskrive hvordan virksomheten arbeider i/med Sápmi? Samiske virksomheter. N = 18

Figur 2.4 viser at de fleste, 61 prosent, av de samiske virksomhetene, oppgir at de arbeider i eller med hele Sápmi, altså på tvers av Norge, Sverige, Finland og Russland. 28 prosent oppgir at de jobber mest på norsk side, mens 11 prosent (2 virksomheter) oppgir «annet». Av respondenter som oppgir «annet», angir én at virksomheten primært arbeider i pitesamisk område. En annen oppgir at virksomheten arbeider mer med kultur enn med kunst.

Vi har også spurt de samiske virksomhetene hvilke samiske språk de arbeider med og på, internt i virksomheten og i formidling. Resultatene presenteres i figur 2.5.

Figur 2.5 Hvilke samiske språk arbeider dere med / benytter dere i virksomheten, internt og i formidling / overfor publikum? Samiske virksomheter. N = 17

Figur 2.5 viser at nordsamisk er det samiske språket som blir benyttet klart mest i de samiske kulturvirksomhetene, både som formidlingsspråk og internt i virksomheten. Sørsamisk og lulesamisk benyttes også i et visst omfang, først og fremst som formidlingsspråk. Men kartleggingen viser at samtlige av de etterspurte (listen er ikke uttømmende) samiske språkene benyttes i formidlingsøyemed.

Blant respondenter som oppgir «annet», finner vi kildinsamisk (på russisk side) og enaresamisk (på finsk side). Det er også enkelte som oppgir at ansatte i virksomheten ikke behersker samisk, og flere som oppgir at de benytter norsk språk.

2.4 Arbeid med samisk kunst og kultur: Omfang og innhold

Et mål med denne kartleggingen har vært å få oversikt over om og i hvilket omfang virksomheter som ikke er samiske, arbeider med samisk kunst og kultur, eventuelt med samiske kunstnere eller kulturaktører. Det viser seg at litt over halvparten av respondentene, 53 prosent, oppgir at de har arbeidet med samisk kunst og kultur, eller med samiske kunstnere eller kulturaktører, i løpet av det siste året. Resultatene vises i tabell 2.1.

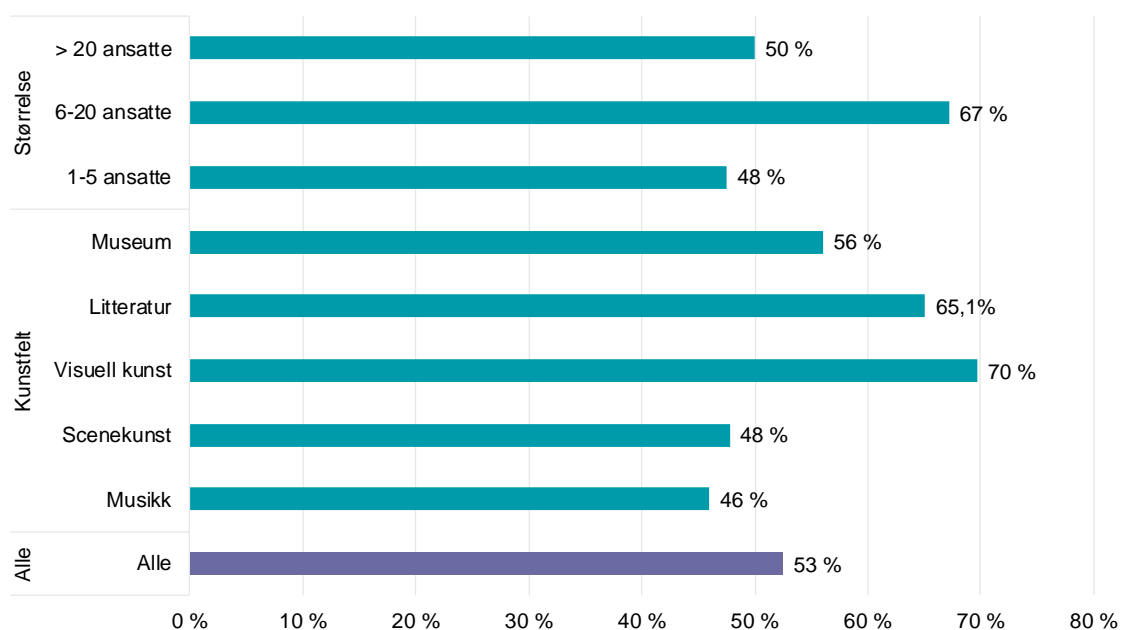
Tabell 2.1 Har dere arbeidet med samisk kunst og kultur (eller med samiske kunstnere/kulturaktører) de siste 12 månedene? Virksomheter som ikke er samiske.

Svaralternativ	Prosent	Antall svar
Ja	52,5 %	135
Nei	39,7 %	102
Vet ikke	2,7 %	7
Annet	5,1 %	13
I alt	100,0 %	257

Tabell 2.1 viser også at 40 prosent av respondentene oppgir at de ikke har arbeidet med samisk kunst og kultur det siste året. Noen få, tre prosent, oppgir at de ikke vet, mens fem prosent oppgir «annet». Noen av disse oppgir at de har arbeidet med samisk kunst og kultur tidligere, eller at de er i dialog med samiske kunstnere eller artister i forbindelse med programmering for innværende år.

Figur 2.6 viser noen kjennetegn ved virksomhetene som oppgir at de har arbeidet med samisk kunst og kultur, eller med en samisk kunstner eller kulturaktør, i løpet av det siste året.

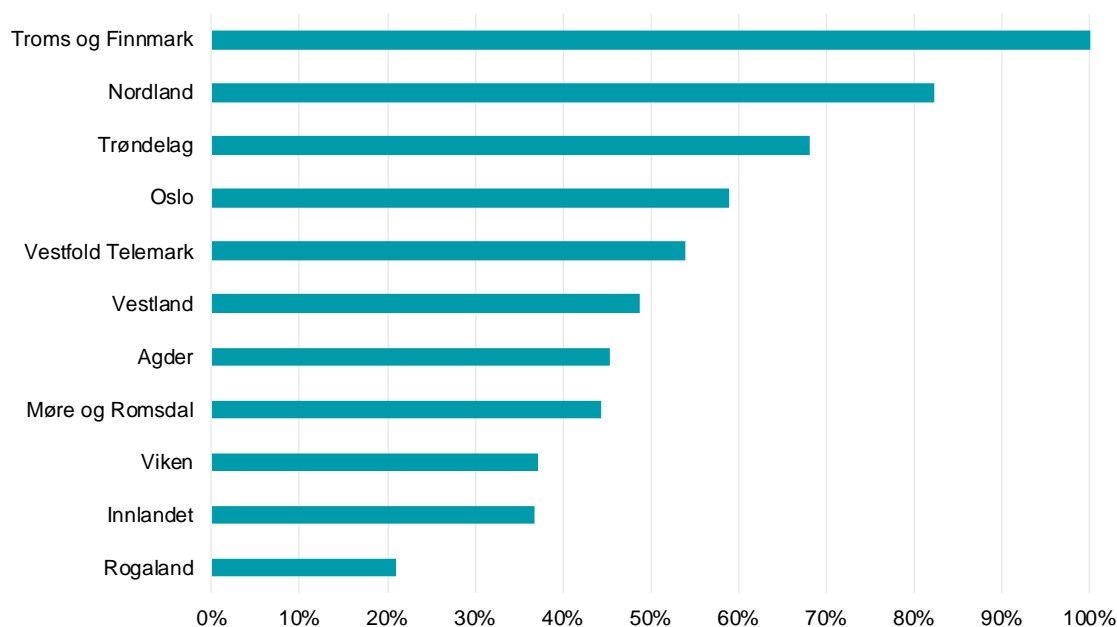
Figur 2.6 Kjennetegn ved respondenter som svarer «ja» på spørsmålet «Har dere arbeidet med samisk kunst og kultur (eller med samiske kunstnere/kulturaktører) de siste 12 månedene?». Virksomheter som ikke er samiske. N = 276

Figur 2.6 viser at mellomstore virksomheter (6–20 ansatte) er de som i størst grad oppgir å ha arbeidet med samisk kunst og kultur det siste året. Når det gjelder kunstfelt, skiller visuell kunst seg ut som det området hvor det arbeides mest med samisk kunst og kultur. Også en høy andel av litteraturvirksomhetene oppgir å ha arbeidet med samisk kunst og kultur, nærmere bestemt 65 prosent.

Figur 2.7 viser at det er stor variasjon i omfanget av arbeid (og samarbeid) med samisk kunst og kultur, avhengig av hvor virksomheten er plassert geografisk.

Figur 2.7 Arbeid med samisk kunst og kultur, fylkesvis fordeling. Virksomheter som ikke er samiske. N = 265

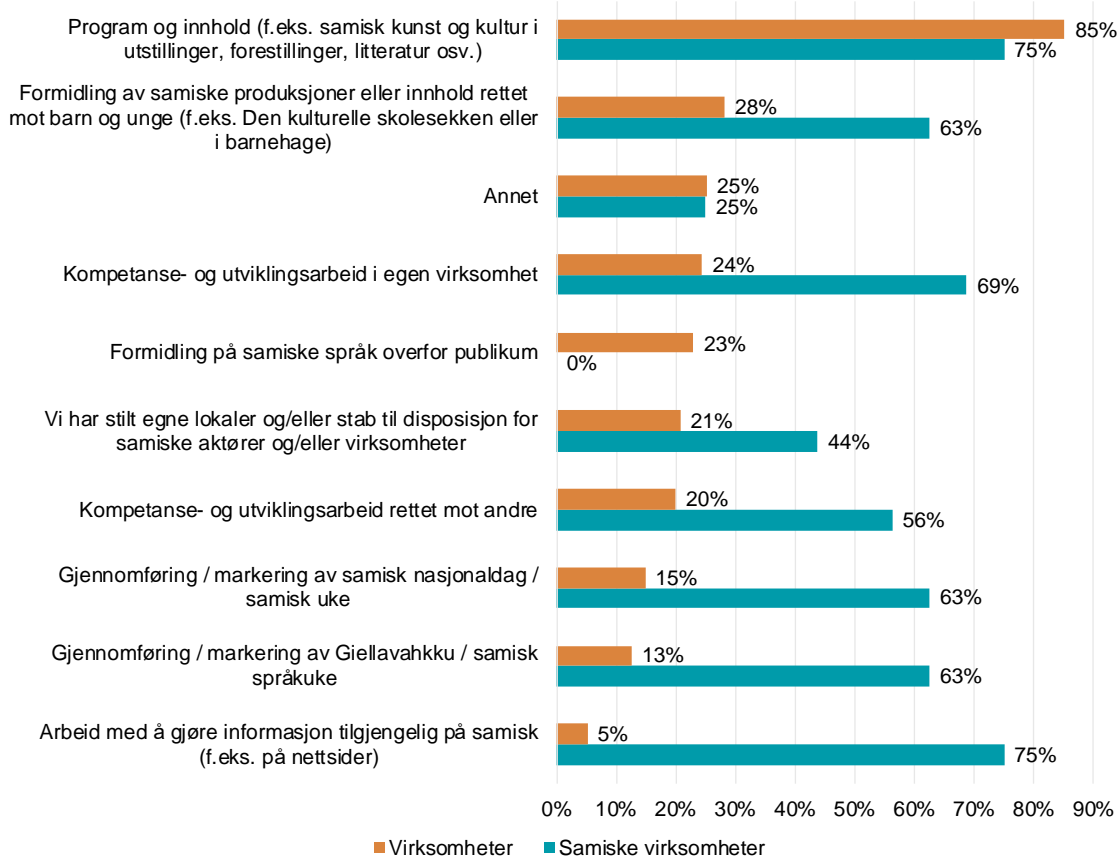
Figur 2.7 viser at samtlige av virksomhetene i Troms og Finnmark rapporterer at de har arbeidet med samisk kunst og kultur i løpet av de siste 12 månedene. Også blant virksomhetene i flere av de andre fylkene i Sápmi, Nordland og Trøndelag oppgir en overvekt av virksomhetene at de har arbeidet med samisk kunst og kultur, henholdsvis 82 og 68 prosent.

Blant virksomheter i Oslo oppgir 59 prosent at de har arbeidet med samisk kunst og kultur det siste året. Virksomheter i Viken, Innlandet (som også er del av Sápmi) og Rogaland har færrest som oppgir at de har arbeidet med samisk kunst og kultur det siste året. Virksomhetene i Rogaland skiller seg ut; her rapporterer kun 21 prosent om dette.

Geografisk plassering har følgelig stor betydning for om kunst- og kulturvirksomhetene har arbeidet med samisk kunst og kultur.

Både samiske virksomheter og virksomheter som ikke er samiske, har fått spørsmål om på hvilke måter de har arbeidet med samisk kunst og kultur, eller med samiske kunstnere eller kulturaktører, i løpet av det siste året. Resultatene presenteres i figur 2.8.

Figur 2.8 På hvilke måter har dere arbeidet med samisk kunst og kultur eller samiske kunstnere/kulturaktører de siste 12 månedene? Samiske virksomheter og andre virksomheter. N = 150

Figur 2.8 viser at arbeidet med samisk kunst og kultur, kanskje ikke så overraskende, er forskjellig blant de ulike virksomhetene. Virksomheter som ikke er samiske, svarer at arbeidet først og fremst er knyttet til programmering og innhold, altså at samisk kunst og kultur er tema for utstillinger, forestillinger og litteratur. Kun en mindre andel av disse virksomhetene svarer at arbeidet innebærer for eksempel kompetanseutvikling, formidling av samisk språk eller det å stille lokale til disposisjon for samiske virksomheter.

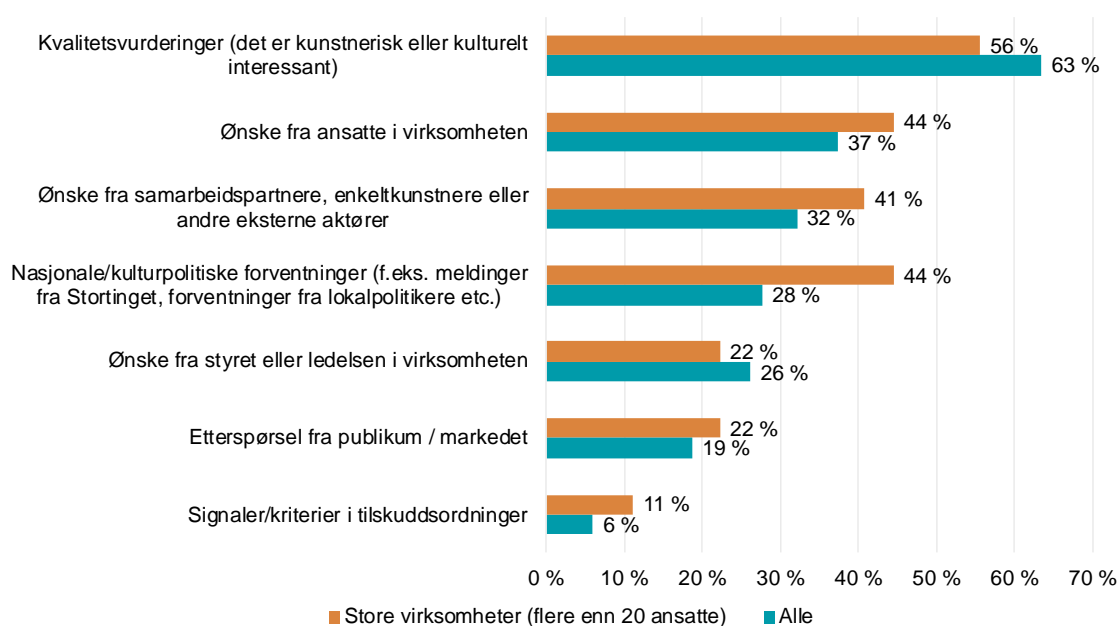
Figur 2.8 viser at de samiske virksomhetene arbeider mye bredere med samisk kunst og kultur enn virksomhetene som ikke er samiske. Arbeidet omfatter kompetanse- og utviklingsarbeid internt i egen virksomhet, men også kompetanse- og utviklingsarbeid som er rettet mot andre. Videre arbeider de mer med markeringer og synliggjøring i form av samisk nasjonaldag og Giellavahkku (samisk språkuke). En stor andel av de samiske virksomhetene oppgir dessuten at de arbeider med å gjøre informasjon tilgjengelig på samisk på nettsider og lignende.

Under «annet» oppgis en rekke aktiviteter, for eksempel konserveringsoppdrag, oversettelsesarbeid, lesning av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, filmproduksjon og forlagsvirksomhet. Samiske virksomheter har ikke fått svaralternativet «formidling på samiske språk overfor publikum», da dette er fanget opp i et tidligere spørsmål til dem.

2.4.1 Kvalitetsvurderinger er viktigste begrunnelse for arbeid med samisk kunst og kultur

I tillegg til å undersøke i hvilket omfang og på hvilke måter kulturvirksomheter som ikke er samiske, arbeider med samisk kunst og kultur, har vi i kartleggingen vært opptatt av å undersøke hva som er deres motivasjon for å arbeide med samisk kunst og kultur, eller med samiske kunstnere eller kulturaktører. Resultatene går frem av figur 2.9, som viser hvorvidt store virksomheter (20 ansatte eller flere) skiller seg fra virksomheter sett under ett når det gjelder hva som er deres hovedbegrunnelse for å arbeide med samisk kunst og kultur.

Figur 2.9 Ut fra dine/deres vurderinger, hva er den/de viktigste begrunnelse(n)e for at virksomheten har arbeidet med samisk kunst og kultur eller samiske kunstnere/kulturaktører de siste 12 månedene? (Sett inntil tre kryss.) Virksomheter som ikke er samiske. N = 134

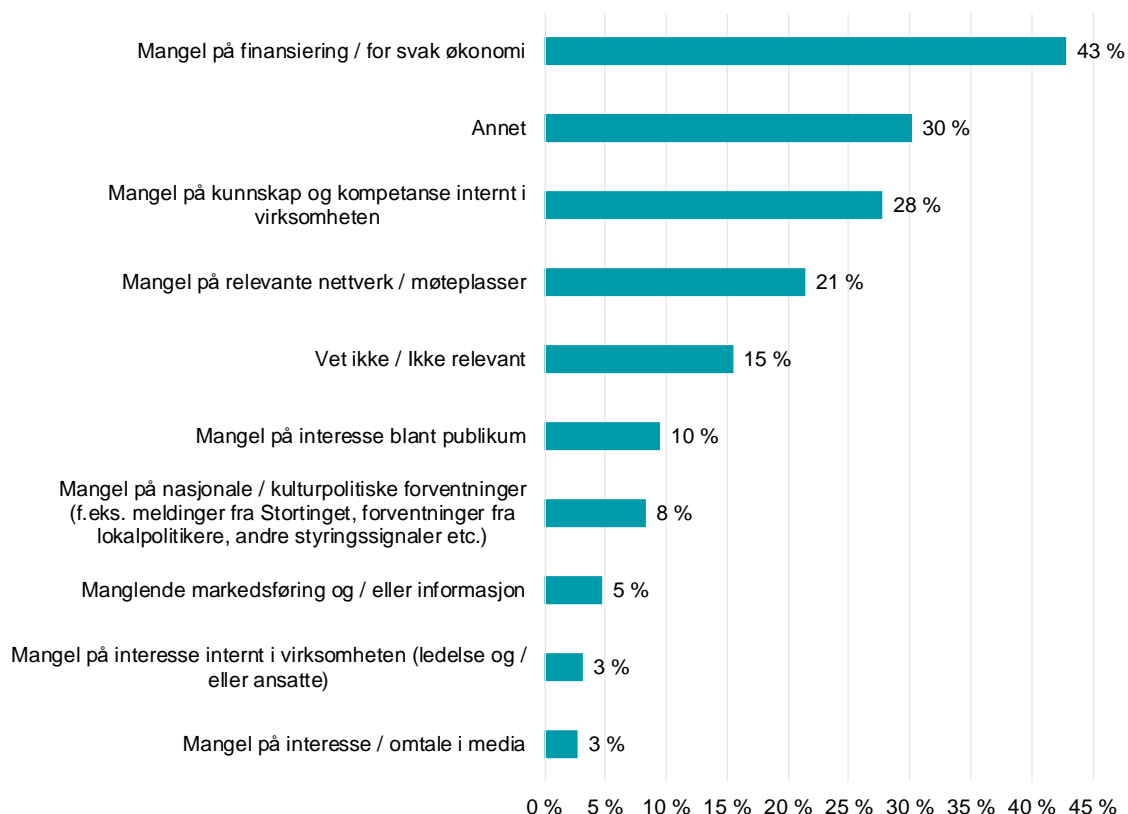
Figur 2.9 viser at kvalitetsvurderinger, altså at samisk kunst og kultur vurderes som kunstnerisk eller kulturelt interessant, er det flest virksomheter legger vekt på når de skal begrunne hvorfor de arbeider med samisk kunst og kultur. Det er gjennomgående ingen store forskjeller i hvordan store virksomheter begrunner arbeidet med samisk kunst og kultur sammenlignet med øvrige virksomheter, kanskje med ett unntak: Store virksomheter synes i større grad å begrunne arbeid med samisk kunst og kultur med politiske styringssignaler, enten det er snakk om mål og ambisjoner som kommer til uttrykk i meldinger til Stortinget og lignende, eller forventninger fra lokalpolitikere og andre premissleverandører. Museene som har besvart undersøkelsen, oppgir at nasjonale/kulturpolitiske forventninger er en nesten like viktig begrunnelse som kvalitetsvurderinger. For virksomheter fra de andre kunst- og kulturfeltene er det kun en liten andel (pluss/minus 15 prosent) som vektlegger dette.

Under «annet» peker respondentene for eksempel på at arbeidet med samisk kunst og kultur skjer fordi Sápmi er en del av deres nedslagsfelt, at de har samisk materiale eller samiske gjenstander som en naturlig del av sine utstillinger, og at arbeidet med å fremme samisk kunst og kultur er en naturlig del av et demokratisk og mangfoldig samfunn.

2.4.2 Svak økonomi og mangel på kompetanse er de største barrierene

I kartleggingen har vi også vært opptatt av å undersøke hva virksomheter som ikke er samiske, vurderer som barrierer mot å arbeide med samisk kunst og kultur. Figur 2.10 viser at mangel på finansiering og/eller for svak økonomi er det flest respondenter peker på. Nærmere analyse viser at det er virksomheter i Troms og Finnmark (70 prosent), Nordland (86 prosent) og Trøndelag (73 prosent) som oftest oppgir at økonomi er en barriere. I motsatt ende har vi virksomheter fra Innlandet og Rogaland, som i mindre grad oppgir dette, henholdsvis 29 og 50 prosent.

Figur 2.10 Hva vurderer du/dere som de største barrierene mot at din virksomhet i større grad arbeider med samisk kunst og kultur? Virksomheter som ikke er samiske. N = 252

Figur 2.10 viser videre at mangel på kunnskap og kompetanse også fremstår som en vesentlig barriere. Virksomheter fra Rogaland peker for øvrig på mangel på kunnskap og kompetanse som klart viktigere (75 prosent) enn det virksomheter fra de andre fylkene gjør.

En annen viktig barriere er mangel på nettverk eller relevante møteplasser. Under «annet» finner vi ulike beskrivelser av hva virksomhetene vurderer som barrierer mot å arbeide med samisk kunst og kultur. Disse kan oppsummeres slik:

1. *Arbeid med samisk kunst og kultur oppleves som lite relevant.* Dette begrunnes på den ene siden med at kunstfeltet virksomhetene arbeider med, ikke er representert i samisk kunst og kultur. På den andre siden forklares det med at samiske tematikker eller perspektiver ikke fremstår som relevante for virksomhetenes kjernevirksomhet.

2. *Geografi / geografisk avstand*. Dette gjelder både virksomheter som er lokalisert i områder med liten/ingen samisk tilstedeværelse, og virksomheter som geografisk ligger langt unna Sápmi.
3. *Mangel på kunnskap*. Virksomhetene oppgir at de har lite kunnskap om hvem som kan være aktuelle samiske aktører, og at de ikke vet hvor de skal henvende seg for å få informasjon om relevante aktører.
4. *Mangel på aktuelle aktører*. Mangel på tilfang/søknader fra det samiske feltet. Enkelte oppgir at det er få samiske kunstnere/kulturaktører på deres felt, og stort press på dem de vurderer som aktuelle.

Flere respondenter oppgir imidlertid at de ikke nødvendigvis ser så mange konkrete barrierer mot arbeid med samisk kunst og kultur. Det er også flere som oppgir at de har «noe» samarbeid allerede. Utfordringen er at det er mange andre aktiviteter som har høyere prioritet, og/eller at arbeid med samisk kunst og kultur ikke er helt «på radaren».

2.4.3 Nærmere om dem som svarer «nei». Trekk ved virksomheter som oppgir at de ikke har arbeidet med samisk kunst og kultur det siste året

Som nevnt oppgir 40 prosent av virksomhetene som ikke er samiske at de ikke har arbeidet med samisk kunst og kultur det siste året. Blant disse er det enkelte som oppgir at de i *tidligere* år har arbeidet med dette, eller at de *planlegger* å gjøre det i løpet av det neste året. Lignende tilbakemeldinger oppgir de som har oppgitt «annet». Intervjuene i kartleggingen gir ikke så mye kunnskap om hvorfor virksomhetene ikke arbeider med samisk kunst, siden vi har prioritert å snakke med virksomheter som kan vise til nylig arbeid med samisk kunst og kultur. Men blant disse er det stort spenn, hvor noen kan vise til nokså omfattende arbeid, mens andre i svært begrenset grad har arbeidet med samisk kunst og kultur.

Gjennom fritekstsvarene i spørreundersøkelsen får vi noe informasjon om hvorfor en del virksomheter ikke har arbeidet med samisk kunst og kultur de siste 12 månedene. Felles for en del av disse er at samisk kunst og kultur ikke vurderes som relevant for det kunstfeltet virksomheten opererer innenfor. Eksempler på dette er opera og dansekunst. Det er også flere som oppgir at de er museer innenfor et felt som ikke umiddelbart lar seg relatere til samisk kunst og kultur, for eksempel transportmuseer og etatsmuseer.

Andre oppgir at virksomheten er lokalisert i et geografisk område som enten er «langt unna Sápmi» og/eller i områder hvor det er lite eller ingen innslag av samisk befolkning. Enkelte oppgir at de oppfatter at arbeid med samisk kunst og kultur faller utenfor deres mandat, mens andre oppgir svak økonomi, begrensede ressurser og lite kjennskap til relevante aktører som årsaker til at de ikke har arbeidet med samisk kunst og kultur. Det er også enkelte som oppgir at de er positive til å arbeide med temaet, men at det fordrer at de får søknader eller henvendelser fra samiske aktører.

2.5 Funn fra intervjuer: Samisk kunst og kultur har «momentum»

I forbindelse med kartleggingen har vi intervjuet representanter for forskjellige kulturvirksomheter om hvordan de arbeider med samisk kunst og kultur, og hva de legger vekt på i dette arbeidet. Vi har vært opptatt av å innhente eksempler og erfaringer fra ulike typer virksomheter, deriblant samiske, og fra ulike kunstfelt.

Siden det har vært et mål å få mer kunnskap om hvordan virksomheter som ikke er samiske, arbeider med samisk kunst og kultur, har vi prioritert å rekruttere informanter

som i spørreundersøkelsen oppgir å ha arbeidet med dette i løpet av det siste året. Videre har en forutsetning vært at respondentene selv, fra både samiske virksomheter og virksomheter som ikke er samiske, har oppgitt at de ønsker å stille til intervju.

Blant informantene fra virksomheter som ikke er samiske, er det stor variasjon i hvor mye og hvor inngående de har arbeidet med samisk kunst og kultur. Dette kan til dels forklares med virksomhetenes størrelse, hvor kapasitet og finansielle muskler spiller en rolle. Det kan også forklares med hvor virksomheten er lokalisert, hvor nærhet til samiske områder har betydning for hvorvidt virksomheten ser det som en del av sitt oppdrag å arbeide med samisk kunst og kultur, og hvorvidt det oppleves som relevant. Kunstfelt eller tema for virksomheten spiller også en rolle.

Samisk kunst og kultur er kunstnerisk interessant

For enkelte virksomheter er arbeid med samisk kunst og kultur mer nærliggende enn for andre. Som vi så av spørreundersøkelsen, skiller visuell kunst seg ut som det området hvor det i størst grad arbeides med samisk kunst og kultur. Men museer (som også kan innbefatte visuell kunst) og kunstområder som musikk og scenekunst ligger ikke langt bak.

Vi har intervjuet aktører fra alle disse kunstfeltene. Samtlige kan vise til konkrete eksempler på arbeid med, og i mange tilfeller samarbeid om, samisk kunst og kultur. Vi har også intervjuet aktører fra litteraturfeltet. Felles for de fleste vi har snakket med, er at de oppgir at det er betydelig interesse for samisk kunst og kultur, og at samisk kunst og kultur vurderes som relevant og kunstnerisk interessant, både i nasjonal og i internasjonal kontekst.

Samiske aktører er synligere enn før

Intervjuene viser at kulturpolitiske signaler har betydning for virksomhetenes vektlegging av samisk kunst og kultur. Flere peker på at samiske temaer vies oppmerksomhet i relevante policydokumenter og strategier, og at det har stått på dagsordenen i ulike kulturpolitiske sammenhenger. Men viktigere er det nok at samiske kunst- og kulturaktører har blitt stadig mer synlige de siste årene.

Politiske hendelser, blant annet Fosen-saken, har medført økt oppmerksomhet om, og kanskje også nysgjerrighet på, samisk kunst og kultur. Flere informanter oppgir at det er økende interesse for og etterspørsel etter samisk kunst og kultur. Noen informanter nevner at det er lettere å «selge» samisk kunst og kultur internasjonalt enn i Norge. Den internasjonale appellen forklares med at samisk kunst og kultur treffer publikum i flere dimensjoner. For det første er samisk kunst og kultur interessant i urfolkssammenheng, med økt bevissthet og oppmerksomhet om urfolks rettigheter. Her har andre land kommet (mye) lenger enn Norge når det gjelder oppmerksomhet på, arbeid med og verdsettelse av ulike urfolks kunst og kultur. Det er også flere som peker på at relativt smale kulturuttrykk har global appell. Videre oppgis det at oppmerksomheten på miljø, naturvern og landrettigheter som assosieres med samisk kunst og kultur, bidrar til interesse og oppmerksomhet internasjonalt. Det er også enkelte som peker på at samisk kunst i utlandet kan gjøre det lettere for kulturvirksomheter i andre land å tematisere egne urbefolknings spørsmål.

Økt aktivitet og bevissthet, blant annet som følge av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport

Flere av virksomhetene oppgir at de har erfaring med konkrete prosjekter om samiske tematikker og samarbeid med samiske kunstnere eller kulturaktører. Noen har erfaring med omfattende samarbeid mellom virksomhet og samiske enkeltkunstnere, hvor det er brukt store ressurser på å tilegne seg kompetanse på samisk kultur og samepolitiske problemstillinger. Andre har samarbeidet med samiske institusjoner i arbeid med

programmering og formidling. Andre igjen har erfaring med mer enkeltstående samarbeid med samiske kunstnere eller artister. Flere av informantene nevner uoppfordret Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport som svært viktig for arbeidet med samisk kunst og kultur. Rapporten har medført økt bevissthet om behovet for å synliggjøre samisk kunst og kultur, men også gjort informantene mer oppmerksomme på egen kunnskap og eget kompetansebehov.

Positiv utvikling, men behov for økt kompetanse og kapasitet

Informanter fra institusjonsfeltet gir uttrykk for å ha relativt høy bevissthet om samisk kunst og kultur. De nevner også at det har blitt arbeidet med det samiske feltet over tid. Enkelte peker på at organisasjoner i feltet har bidratt til at kulturvirksomheter har lagt vekt på temaet, og på betydningen av dialog og samarbeid. I tråd med funn fra spørreundersøkelsen gir informanter fra feltet uttrykk for høy bevissthet om – og at de slutter seg til – kulturpolitiske signaler om at samisk kunst og kultur skal prioriteres i programmering og formidling.

Informanter fra samiske kulturvirksomheter bekrefter at det er interesse for samisk kunst og kultur fra kulturfeltet i stort. Flere påpeker også at det har vært en positiv utvikling de siste årene, når det gjelder både interesse for og holdninger til samisk kunst og kultur. Samtidig understreker flere at det fortsatt er stort behov for å øke majoritetsbefolkningens kunnskap om og kompetanse på samer generelt og samisk kunst og kultur spesielt, og også at det er store forskjeller på kompetansenivået blant virksomheter som ikke er samiske. Informanter fra virksomheter som ikke er samiske, trekker også selv frem at kompetanse på det samiske feltet er lav, inkludert kompetansen blant publikum.

Spørreundersøkelsen viser at de samiske virksomhetene i hovedsak er små, med få eller ingen fast ansatte. Intervjuene viser at manglende kapasitet legger vesentlige begrensninger på hvor omfattende den enkelte virksomhet kan arbeide med utvikling og programmering, og på hvilke muligheter den har til å samarbeide med andre virksomheter. Dette kommer vi tilbake til senere i rapporten.

I tillegg er det flere som peker på at samiske virksomheter har noen særskilte utfordringer, eller behov, spesielt med hensyn til formidling. Dette dreier seg om at det ofte vil være kostnader forbundet med å oversette materiale fra samisk til norsk og eventuelt til engelsk, eventuelt også oversettelse av materiale fra norsk til samisk. For enkelte samiske språk, for eksempel sørsamisk, er det en særlig utfordring at det er få som behersker språket, og at det derfor er vanskelig å få tak i oversettere.

3 Samarbeid om samisk kunst og kultur

I dette kapitlet beskriver vi hvilke erfaringer de ulike kulturvirksomhetene har med samarbeid om samisk kunst og kultur. Vi undersøker hva de samarbeider om, og hva de ulike aktørene mener samarbeidet bidrar til. Vi redegjør også for hva som er drivkrefter og barrierer for samarbeid, sett fra ulike virksomheters perspektiv.

3.1 Arbeid og samarbeid henger tett sammen

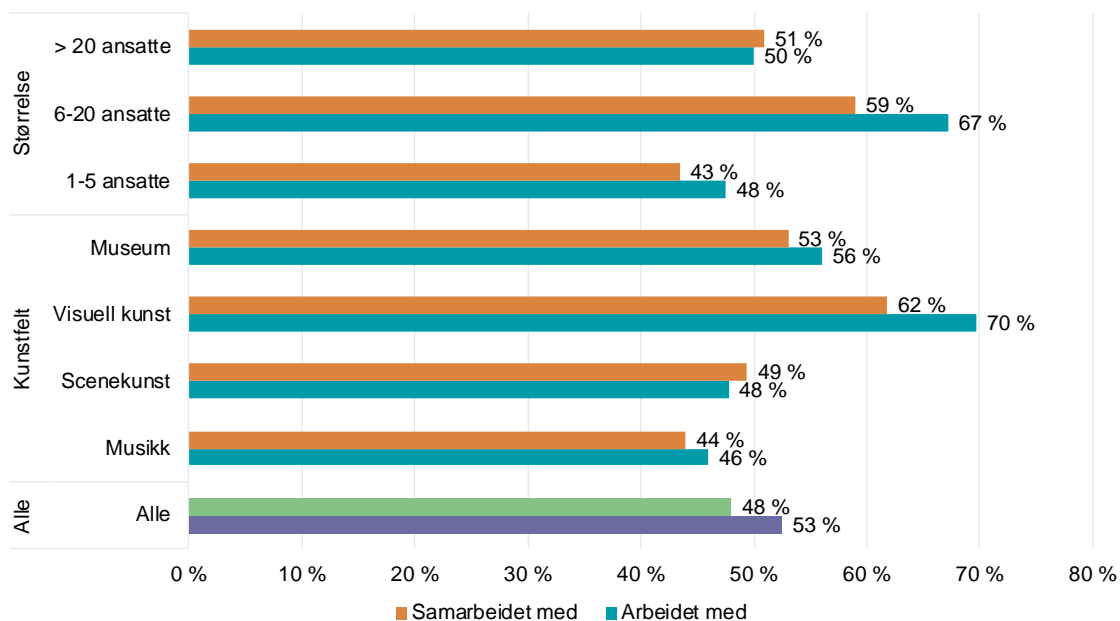
Målet med å stille separate spørsmål om henholdsvis arbeid og samarbeid har vært å undersøke hvorvidt kulturvirksomheter som ikke er samiske, arbeider med samisk kunst og kultur *uavhengig* av om de samarbeider med en samisk kulturvirksomhet eller kulturvirksomhet.

I spørreundersøkelsen og intervjuene har vi spurt både samiske virksomheter og virksomheter som ikke er samiske, om deres erfaringer fra samarbeid om samisk kunst og kultur, og hvilken betydning de mener dette samarbeidet har hatt. Samlet sett viser våre funn at arbeid og samarbeid henger tett sammen.

Som vi har sett i kapittel 2, oppgir over halvparten (53 prosent) av kulturvirksomheter som ikke er samiske, at de har arbeidet med samisk kunst og kultur de siste 12 månedene.

I spørreundersøkelsen oppgir også nær halvparten av de samme virksomhetene (48 prosent) at de har *samarbeidet* med en samisk kunst- eller kulturvirksomhet eller en samisk kunstner eller kulturaktør. Totalt sett oppgir 143 virksomheter, altså 56 prosent, at de enten har «arbeidet med» eller «samarbeidet med» temaer eller aktører innen samisk kunst og kultur. I figur 3.1 har vi sammenstilt resultatene fra de to spørsmålene.

Figur 3.1 Har dere arbeidet med samisk kunst og kultur (eller med samiske kunstnere/kulturaktører) de siste 12 månedene? / Har dere samarbeidet med en samisk kunst- eller kulturvirksomhet eller med samiske kunstnere/kulturaktører de siste 12 månedene? Virksomheter som ikke er samiske. N = 257

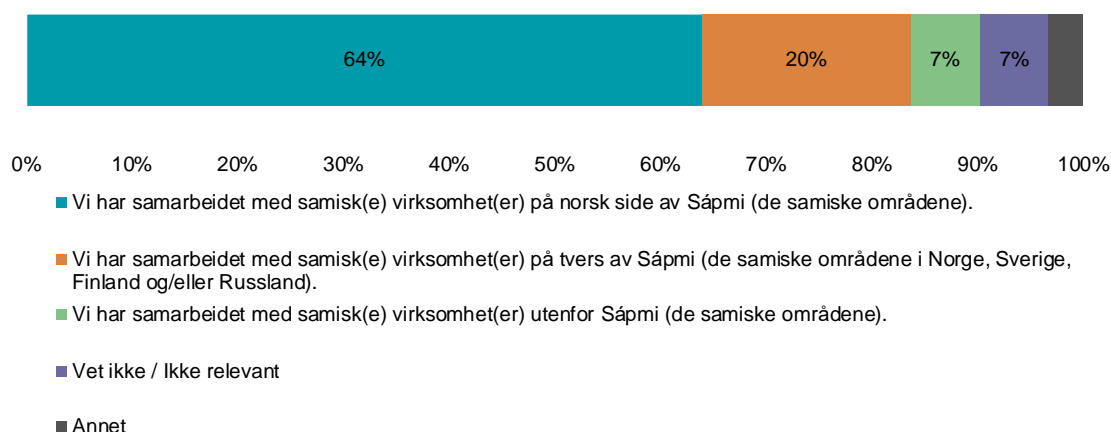
Figur 3.1 viser at virksomheter som oppgir å ha *arbeidet* med samisk kunst og kultur, også er de som oppgir at de har *samarbeidet* med samiske virksomheter eller aktører. Det er uklart hvorvidt alle virksomhetene som har besvart spørreundersøkelsen, har lagt den samme betydningen i hva de definerer som «samarbeid». Samarbeid mellom kunst- og kulturvirksomheter omtales i noen sammenhenger som samproduksjoner, som omfatter et tettere samarbeid enn hvis en forestilling kun er kjøpt inn, ofte omtalt som programmert. I denne konteksten trenger imidlertid ikke et samarbeid eller en samproduksjon med en kunstner nødvendigvis være *om* samisk kunst eller kultur.

Seks av virksomhetene svarer at de har «samarbeidet med», men ikke «arbeidet med». 18 av 135 virksomheter har krysset av for «ja» på «arbeidet med» og «nei» på «samarbeidet med». Dette kan være egne forestillinger med samisk tematikk, men uten at samiske aktører har vært involvert i formidlingen, for eksempel en visning av en film med samisk tematikk. Også her kan det være ulike tolkninger av hva som defineres som «samarbeid».

Arbeid og samarbeid er mest utbredt blant de mellomstore virksomhetene, og innenfor det visuelle kunstfeltet. Det er også disse virksomhetene som i litt større grad oppgir å ha arbeidet med fremfor å ha samarbeidet om samisk kunst og kultur, men de prosentvise forskjellene er små (ca. 8 prosentpoeng). Den fylkesvise fordelingen med hensyn til *samarbeid* er for øvrig mer eller mindre identisk som for resultatene om *arbeid*, jmfør Figur 2.7.

Som vi har sett i kapittel 2, oppgir et flertall av de samiske virksomhetene at de arbeider i eller med samiske virksomheter i hele Sápmi, altså samiske virksomheter på norsk, svensk, finsk og russisk side. I kartleggingen har vi undersøkt hvordan virksomheter som ikke er samiske, forholder seg til Sápmi som et geografisk og kulturelt område som omfatter fire forskjellige land. Vi har derfor spurt hvordan de samarbeider med samiske virksomheter eller aktører i Sápmi. Svarene vises i figur 3.2.

Figur 3.2 Hvilken av påstandene under stemmer best om samarbeidet deres med samisk(e) kunst- og kulturvirksomhet(er) eller samiske kunstnere/kulturaktører de siste 12 månedene? Virksomheter som ikke er samiske. N = 122

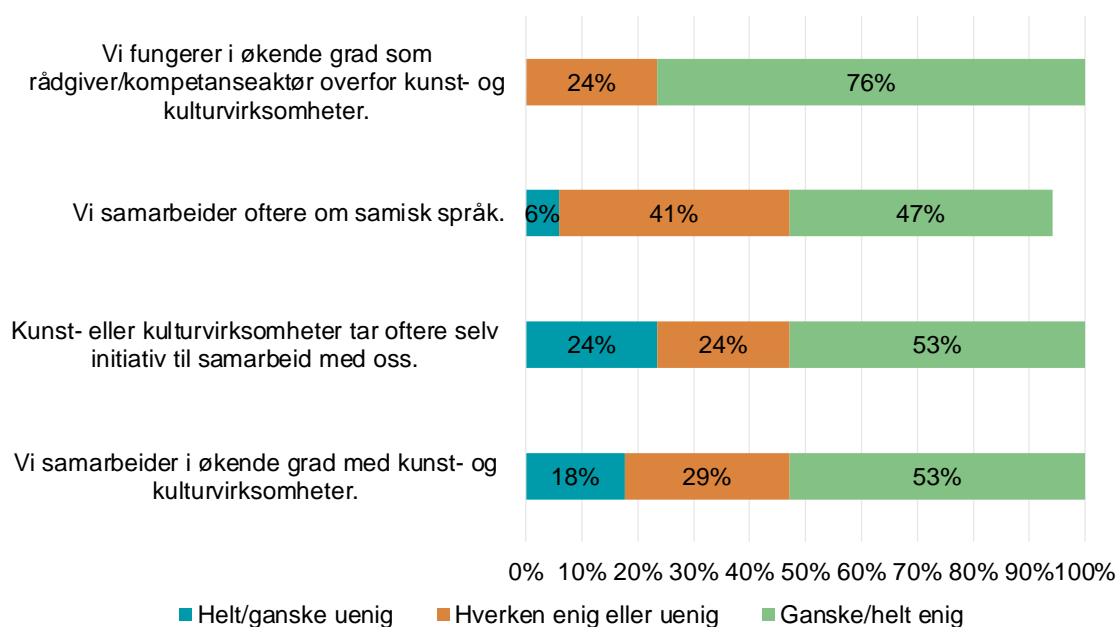
Figur 3.2 viser at flertallet, drøyt 60 prosent, av virksomhetene som har samarbeidet med samiske kunst- og kulturvirksomheter, oppgir at dette gjelder samiske virksomheter på norsk side av Sápmi. Nær én av fem oppgir å ha samarbeidet med samiske virksomheter på tvers av Sápmi. Under «annet» oppgis eksempler på konkrete samarbeidsprosjekter med samiske aktører i forbindelse med utstillinger, konserter og gjensidig rådgivingsvirksomhet.

Vi har også undersøkt om det er noe mønster i svarene avhengig av i hvilket fylke virksomhetene har sitt geografiske nedslagsfelt. Resultatene viser at det i de fleste fylkene er vanligst å samarbeide med samiske virksomheter på norsk side. Det er sånn sett ingen klare mønstre som tyder på at virksomheter i fylker som inngår i Sápmi, arbeider mer grenseoverskridende enn virksomheter i andre fylker.

3.2 Samiske virksomheter fungerer i økende grad som rådgivere

I kapittel 2 har vi sett at samiske kulturvirksomheter oppgir at de i relativt stor grad arbeider med samisk kunst og kultur ved å drive kompetanse- og utviklingsarbeid som er rettet mot andre virksomheter. I spørreundersøkelsen har vi bedt samiske kulturvirksomheter om å ta stilling til en rekke påstander om hvordan samiske virksomheter samarbeider med virksomheter i Norge, og hvilke roller de har i samarbeidet. Svarene vises i figur 3.3.

Figur 3.3 I hvilken grad er du enig i følgende påstander om hvordan virksomheten samarbeider med virksomheter i Norge? Samiske virksomheter. N = 17

Note: Noen svarte *vet ikke* på spørsmål om samisk språk, og det er grunnen til at alternativene ikke summeres til 100 prosent.

Figur 3.3 viser at et flertall av de samiske virksomhetene som besvart undersøkelsen, drøyt tre fjerdedeler, sier seg helt eller ganske enige i at de i økende grad fungerer som rådgiver eller kompetanseaktør overfor virksomhetene.

Over halvparten sier seg helt eller ganske enige i at de i økende grad samarbeider med virksomheter, og at disse virksomhetene oftere selv tar initiativ til samarbeid med samiske kulturvirksomheter.

Samtidig er det enkelte respondenter som sier seg helt eller ganske uenige i disse påstandene. Færre oppgir at de samarbeider mer om samisk språk enn før, men selv her oppgir 47 prosent at de er helt eller ganske enige i at dette finner sted.

3.3 Barrierer mot samarbeid

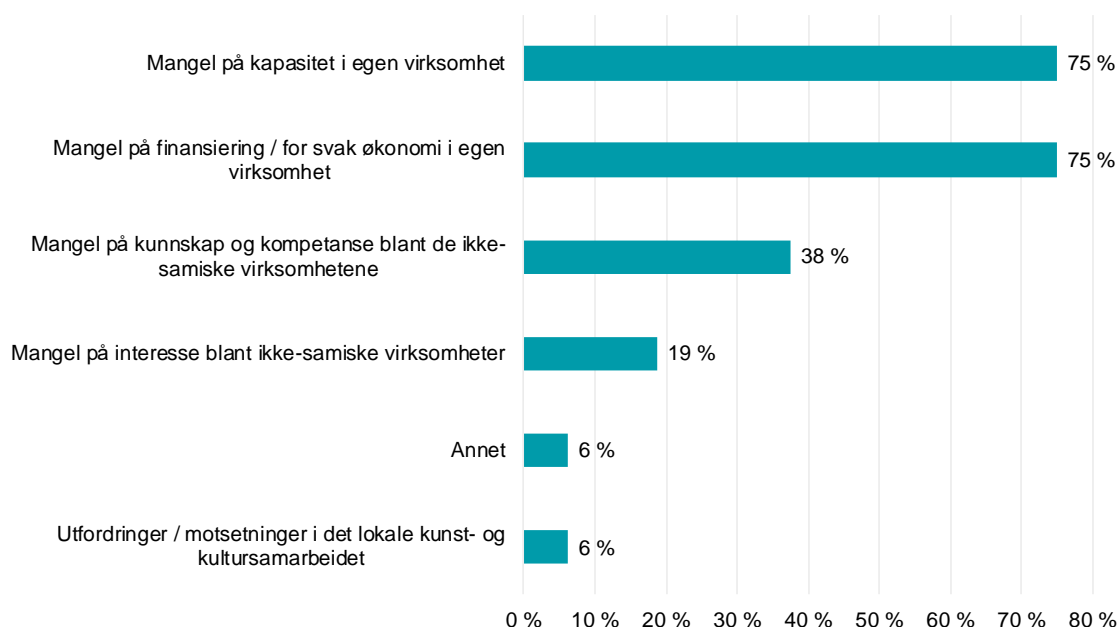
Funnene fra spørreundersøkelsen og intervjuene viser som nevnt at det er interesse og motivasjon for arbeid med samisk kunst og kultur blant virksomheter som ikke er samiske. Parallelt oppgir over halvparten av de samiske kulturvirksomhetene at de i økende grad samarbeider med virksomheter som ikke er samiske.

Resultatene tyder imidlertid på at det er potensial for mer arbeid med og samarbeid om samisk kunst og kultur. Men da er det også behov for å få kunnskap om hva som er barrierer for samarbeid, sett fra ulike virksomheters perspektiv.

3.3.1 Samiske kulturvirksomheter: Kapasitet og finansiering

I spørreundersøkelsen har vi spurt samiske virksomheter om hvilke barrierer som først og fremst begrenser deres samarbeid med virksomheter i Norge. Svarene presenteres i figur 3.4.

Figur 3.4 Hva vurderer du/dere som de største barrierene som begrenser samarbeidet deres med virksomheter i Norge? (Sett inntil tre kryss.) Samiske virksomheter. N = 16

Figur 3.4 viser at de samiske virksomhetene peker på mangel på kapasitet og mangel på finansiering / svak økonomi i egen virksomhet som de største barrierene for samarbeid med virksomheter i Norge.

Som vi har sett, er de fleste samiske kulturvirksomhetene små. De har få ansatte, og én av fem oppgir at de ikke har noen fast ansatte i det hele tatt. Dette kan forklare at de har få ressurser til å samarbeide. Det er også verdt å merke seg at noen påpeker mangel på kunnskap og kompetanse blant andre virksomheter som en barriere, et funn som er i tråd med det en del av disse virksomhetene selv oppgir som barriere for å *arbeide* med samisk kunst og kultur.

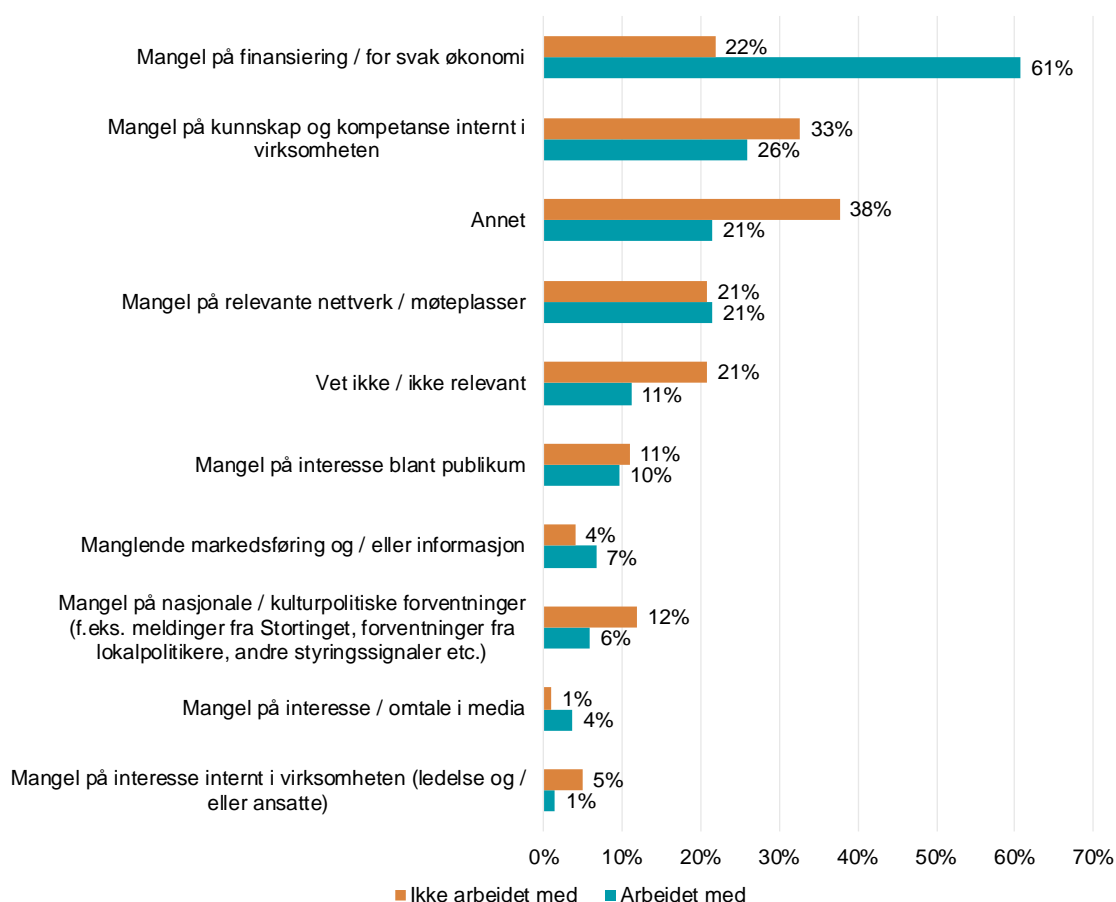
3.3.2 Virksomheter som ikke er samiske: Finansiering og mangel på kompetanse i egen virksomhet

I kapittel 2 så vi på hva virksomheter som ikke er samiske, vurderte som barrierer for å *arbeide* med samisk kunst og kultur. Her fastslo vi at dette først og fremst dreier seg om

mangel på finansiering / svak økonomi, mangel på kunnskap og kompetanse internt i egen virksomhet samt mangel på relevante nettverk og møteplasser. Andre forhold av betydning er blant annet mangel på opplevd relevans, geografiske avstander og lite kjennskap til relevante samiske aktører.

Vi har undersøkt om det er forskjeller i opplevde barrierer for *arbeid* med samisk kunst og kultur blant virksomheter som *har samarbeidet* med en samisk kunst- og kulturvirksomhet eller -aktør i løpet av det siste året, sammenlignet med dem som ikke har det. Figur 3.5 viser hvordan de opplevde barrierene for å arbeide med samisk kunst og kultur fordeler seg blant respondenter som har, og som ikke har, erfaring med samarbeid.

Figur 3.5 Hva vurderer du/dere som de største barrierene for at din virksomhet i større grad arbeider med samisk kunst og kultur? Ikke-samiske virksomheter som har og ikke har arbeidet med samisk kunst- og kultur. N = 252

Figur 3.5 viser en interessant forskjell i hva som er barrierer for virksomhetenes arbeid med samisk kunst og kultur: Virksomheter som har samarbeidet med samiske kunstnere eller kulturaktører, vurderer i langt større grad mangel på finansiering eller svak økonomi som barriere enn dem som ikke har erfaring fra slikt samarbeid. I fritekstsvaret kommer det frem at dette ikke alene er knyttet til virksomhetens egen økonomi, men like mye dreier seg om manglende finansiering og/eller for svak økonomi blant deres samiske samarbeidspartnere.

Nærmere analyser viser at virksomhetsstørrelse ikke har så mye å si for vurderingene. Store virksomheter som har samarbeidet med samiske kulturaktører, peker i litt større grad på mangel på kunnskap og kompetanse som barriere. Små virksomheter peker i litt større grad på mangel på finansiering som barriere.

3.4 Funn fra intervjuer: Vilje, men (for) liten kapasitet?

Resultatene fra spørreundersøkelsen viser altså ganske tydelig at økonomi er en viktig barriere, både for samiske virksomheter og for andre virksomheter. Mangel på kapasitet hos de samiske virksomhetene er en viktig side av dette, noe begge typer virksomheter rapporterer om.

I intervjuene har vi vært opptatt av å få vite mer om hva som er barrierer for samarbeid, og hvordan de eventuelt kan bygges ned. Videre har vi vært opptatt av å få kunnskap om samarbeid som fungerer bra, og hva som er viktige læringspunkter.

Hovedinntrykket fra intervjuer med virksomheter som ikke er samiske, er at det ikke nødvendigvis er så mange konkrete *barrierer* mot arbeid og samarbeid. Flere av virksomhetene har flere samarbeid å vise til og et ønske om mer samarbeid om samisk kunst og kultur fremover. Men de gir også uttrykk for at de mangler kunnskap om og oversikt over hvordan de skal ta initiativ til slikt samarbeid.

Mangel på kunnskap og kompetanse

Intervjuene synliggjør at virksomheter som ikke er samiske, mangler kunnskap om og kompetanse på samisk kunst og kultur. I tillegg er det flere som gir uttrykk for at de trenger mer informasjon om hvilke samiske virksomheter eller aktører som kan være aktuelle samarbeidspartnere, og at de ikke vet hvor de skal henvende seg for å få tak i slik informasjon. Det er derfor flere som etterlyser en «ressursbank», «kunnskapsbank» eller lignende, hvor de kan få oversikt over samiske kulturaktører og kunstnere, helst med kontaktinformasjon. Noen informanter har god erfaring fra å samarbeide med enkeltaktører og oppgir at de gjerne tar kontakt med disse om nye samarbeid, eller for å få tips om andre aktører.

Barrierer på tvers av kunstfelt

Intervjuene viser at barrierene varierer på tvers av kunstfelt. På enkelte områder, for eksempel litteratur, er språk en åpenbar barriere. De fleste virksomheter som ikke er samiske, har ikke ansatte som behersker samisk språk, og det er følgelig vanskelig å vurdere samiskspråklig litteratur og lignende. Men også museer og andre kulturvirksomheter oppgir at språk er en utfordring, siden de ikke har ansatte som behersker samisk og må bruke ressurser på oversettelse av materiale. Det kan være både tid- og kostnadskrevende. Som nevnt er flere samiske språk nærmest utrydningstruet i den forstand at svært få behersker dem, og det er derfor vanskelig å finne personer som kan bidra med formidling og oversettelse av samiskspråklig materiale.

Mangel på ressurser i samiske virksomheter

Flere informanter, så vel fra samiske som fra andre virksomheter, oppgir ressursmangel og kapasitet (både økonomi og personell) hos samiske virksomheter som en utfordring for samarbeid. Samiske virksomheter og aktører beskrives gjennomgående som underfinansiert og med få eller ingen ressurser til å bære et samarbeid. Konsekvensen er at samarbeidet blir skjevt, eller at det ikke blir noe samarbeid i det hele tatt. Flere av informantene fra virksomheter som ikke er samiske, nevner at det finnes, eller at de selv kjenner til, få samiske kunst- og kulturaktører, og at det blir stort press dem som vurderes som aktuelle samarbeidspartnere.

Nesten alle informantene fra samiske kulturvirksomheter peker på økonomi som en viktig barriere for samarbeid. De begrunner det med at det mangler midler til samarbeidsprosjekter, reiser og oversettelser. Flere informanter fremhever at samiske kulturinstitusjoner og -virksomheter har en relativt kort historie, sammenlignet med andre. I tillegg til at samiske virksomheter har færre ansatte og færre midler, har de

gjennomgående svakere infrastruktur og følgelig dårligere forutsetninger for å initiere og drive samarbeidsprosjekter enn det øvrige virksomheter har. Dette beskrives som utfordrende for å få til et likeverdig samarbeid mellom samiske virksomheter og virksomheter ellers.

Behov for åpen dialog mellom ulike aktører

I intervjuene med representanter fra virksomheter som ikke er samiske, oppgir enkelte at de er «redd for å trå feil», og at de ønsker mer kunnskap og åpen samtale om hvem som kan eller bør formidle samisk kunst og kultur, og på hvilken måte. Her er det flere som etterspør veiledning og råd fra (blant annet) samiske aktører. Andre informanter har tatt utgangspunkt i nettopp dette og har i samarbeidet med samiske virksomheter eller aktører lagt stor vekt på dialog, medvirkning og likeverdig samarbeid for å utvikle produksjoner eller utstillinger. Dette beskrives som tid- og ressurskrevende, men også nyttig og viktig. Det er først og fremst større virksomheter som beskriver slike samarbeidseksempler.

Informanter fra samiske kulturvirksomheter peker på både drivkrefter og barrierer for samarbeid. De bekrefter inntrykket av at samisk kunst og kultur er i vinden, og erfarer at det er interesse og etterspørsel fra kulturvirksomheter og -aktører som ikke er samiske. Flere oppgir at de får henvendelser fra virksomheter som har behov for råd og veiledning om hvordan de kan eller bør arbeide med samisk kunst og kultur. I utgangspunktet vurderer de samiske virksomhetene dette som positivt, men de synes også det er vanskelig å få det til innenfor eksisterende rammer.

De samme informantene oppgir at majoritetens holdninger til samer og samisk kunst og kultur har blitt bedre de siste årene. Samtidig peker flere på at kunnskapsmangel og tidvis stereotypiske holdninger kan utfordre samarbeidet. Det kommer for eksempel til uttrykk ved at samisk kunst og kultur usynliggjøres eller fremstilles på en ensidig eller eksotiserende måte. Andre peker på en viss berøringsangst blant aktører der hvor de aktivt må forholde seg til, og eventuelt ta et oppgjør med, de negative konsekvensene av en nokså nær fornorskingshistorie.

Flere informanter fra virksomheter som ikke er samiske, gir uttrykk for at samiske aktører må eie og formidle egen kunst og kultur, men oppgir at de gjerne stiller lokaler eller andre ressurser til disposisjon for dette. Andre informanter er ikke nødvendigvis enige i dette og mener at de selv må kunne ta initiativ til å formidle samisk kunst og kultur uten at det går på bekostning av samarbeid med samiske aktører eller samiske aktørers mulighet til å eie og formidle egen historie.

4 Kunnskap og kompetanse

En av målsettingene med denne kartleggingen har vært å få vite mer om hva som kjennetegner kunnskap om og kompetanse på samisk kunst og kultur i kulturvirksomheter i Norge.

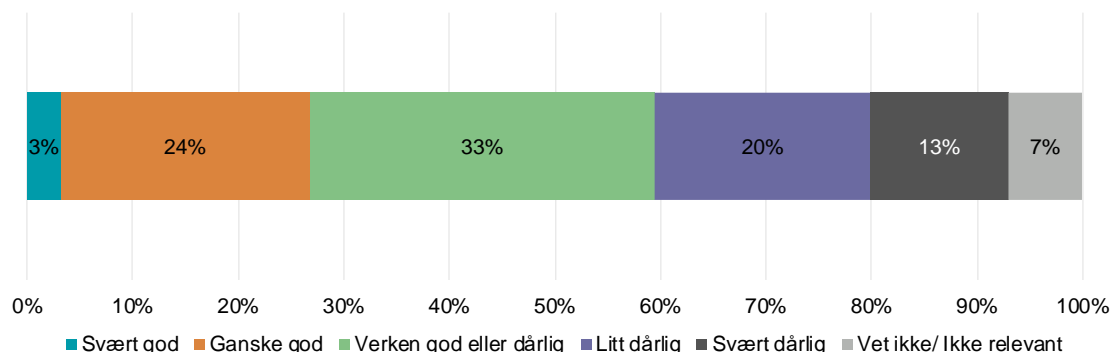
I de foregående kapitlene har vi vist at virksomhetene som har deltatt i kartleggingen, inkludert de samiske, peker på at det er behov for å øke kompetansen på samisk kunst og kultur, og at samiske kulturvirksomheter i større grad enn tidligere fungerer som rådgivere for kulturvirksomheter som ikke er samiske.

I dette kapitlet ser vi nærmere på hvordan disse virksomhetene vurderer egen kompetanse på samisk kunst og kultur, hvordan de arbeider med å bygge kompetanse på temaet internt i egen organisasjon, samt hvilke tiltak de vurderer som mest relevante for å styrke nevnte kompetanse.

4.1 Virksomheter som ikke er samiske, vurderer egen kompetanse på samisk kunst og kultur som begrenset

Et viktig utgangspunkt for denne kartleggingen er behovet for økt kompetanse på samisk kunst og kultur i kulturfeltet i Norge. Figur 4.1 viser hvordan kulturvirksomheter som ikke er samiske, vurderer egen kompetanse på samisk kunst og kultur.

Figur 4.1 Hvordan vurderer du/dere virksomhetens kompetanse på samisk kunst og kultur? Virksomheter som ikke er samiske. N = 254

Figur 4.1 viser en ganske jevn fordeling mellom de som vurderer egen kompetanse som svært eller ganske god (27 prosent), verken god eller dårlig (33 prosent) og svært eller litt dårlig (34 prosent).

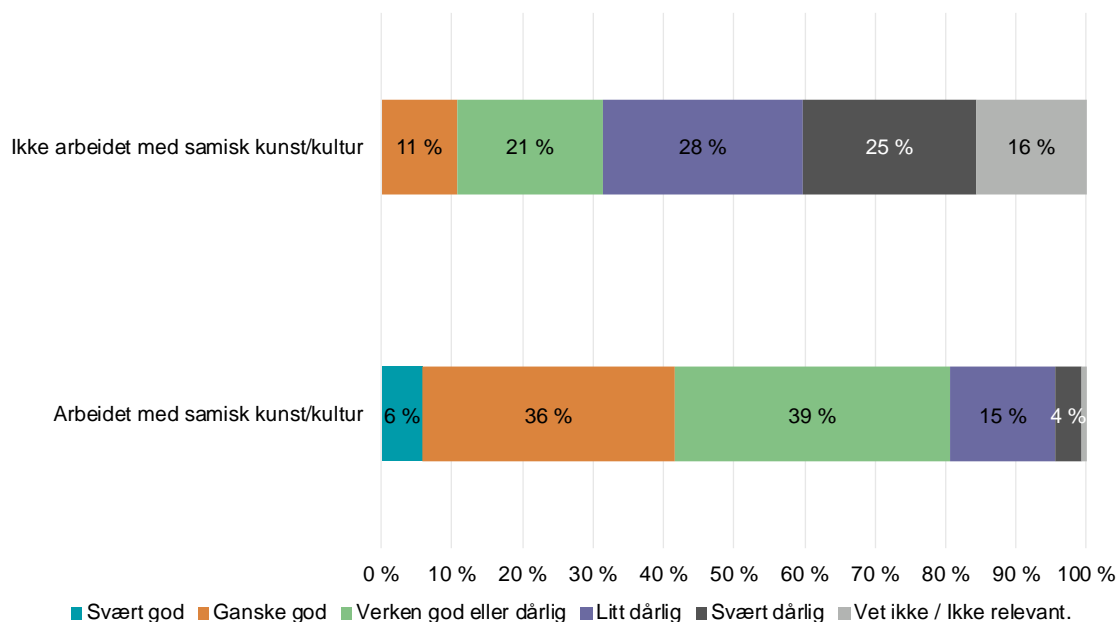
Hovedinntrykket er at den samlede kompetansen på samisk kunst og kultur vurderes som begrenset. 7 prosent oppgir at de ikke vet eller at det ikke er relevant for dem.

4.2 Virksomheter som har arbeidet med samisk kunst og kultur, vurderer egen kompetanse som vesentlig bedre

Vi ville videre undersøke om erfaring fra arbeid med samisk kunst og kultur påvirker hvordan virksomheter som ikke er samiske, vurderer egen kompetanse på feltet. Figur

4.2 viser hvordan virksomheter som har arbeidet med samisk kunst og kultur, vurderer egen kompetanse, sammenlignet med virksomheter som ikke har arbeidet med dette.

Figur 4.2 Hvordan vurderer du/dere virksomhetens kompetanse på samisk kunst og kultur? Ikke-samiske virksomheter som har og ikke har samarbeidet med samisk kunst og kultur. N = 254

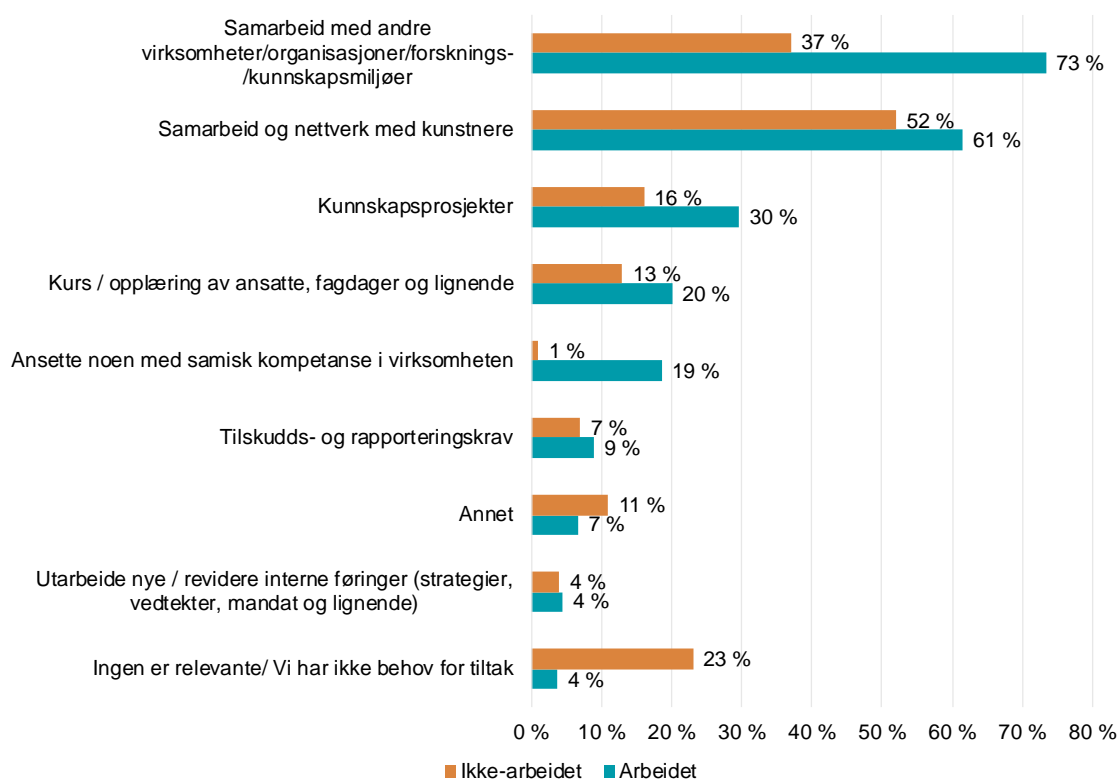
Figur 4.2 viser at respondenter som har arbeidet med samisk kultur, vurderer egen kompetanse på samisk kunst og kultur som vesentlig bedre enn respondenter som ikke har gjort det. Forskjellen mellom dem som oppgir egen kompetanse som svært eller ganske god, og dem som vurderer den som litt eller svært dårlig, er på 31 prosentpoeng.

4.3 Tiltak for å øke kunnskap om og kompetanse på samisk kunst og kultur

De foregående avsnittene har vist at kulturvirksomheter som ikke er samiske, sett under ett vurderer egen kompetanse på samisk kunst og kultur som begrenset, men at virksomheter som har arbeidet med samisk kunst og kultur, vurderer den som vesentlig høyere. I spørreundersøkelsen har vi spurt virksomheter som ikke er samiske, om hvilke tiltak de vurderer som mest relevante for å øke egen kunnskap om og kompetanse på samisk kunst og kultur.

Figur 4.3 viser hvilke tiltak virksomhetene vurderer som mest relevante for å øke sin kunnskap og kompetanse på feltet. Vi viser svarene fra virksomheter som har arbeidet med samisk kunst og kultur eller med samiske aktører det siste året, sammenlignet med svarene fra virksomheter som ikke har det.

Figur 4.3 Hvilke tiltak mener dere er mest relevante for å øke virksomhetens kunnskap om og kompetanse på samisk kunst og kultur? / Har dere arbeidet med samisk kunst og kultur (eller med samiske kunstnere/kulturaktører) de siste 12 månedene? Virksomheter som ikke er samiske. N = 251

Note: Respondentene kunne krysse av for inntil tre alternativer.

Sett under ett viser figur 4.3 at *samarbeid*, med enten virksomheter eller kunstnere, vurderes som mest relevant for å tilegne seg kompetanse.

Blant dem som *har* arbeidet med samisk kunst og kultur det siste året, mener et klart flertall (totalt 73 prosent) at samarbeid med andre virksomheter er det mest relevante tiltaket. Blant virksomheter som *ikke* har arbeidet med samisk kunst og kultur de siste 12 månedene, er det 37 prosent som oppgir det samme.

Virksomheter som har arbeidet med samisk kunst og kultur det siste året, peker også i større grad på samarbeid og nettverk med andre kunstnere som et relevant tiltak, sammenlignet med virksomheter som ikke har arbeidet med dette. Virksomheter som har arbeidet med samisk kunst og kultur, fremhever dessuten i større grad kunnskapsprosjekter og kurs og opplæring av ansatte som relevante tiltak, sammenlignet med virksomheter som ikke har arbeidet med dette. Virksomheter som har arbeidet med samisk kunst og kultur, oppgir også i betydelig større grad at det er relevant å ansette personer med samisk kompetanse, sammenlignet med det øvrige virksomheter gjør.

Direkte former for kompetanseheving, som kunnskapsprosjekter eller kurs, vurderes som relevant av henholdsvis 24 og 16 prosent av virksomhetene. Totalt 12 prosent oppgir at ingen av alternative er relevante, eller at de ikke har behov for tiltak.

Sammenligner vi svar fra virksomheter som henholdsvis har og ikke har arbeidet med samisk kunst og kultur de siste 12 månedene, finner vi ganske ulike oppfatninger av hva de vurderer som relevante tiltak.

Det er forskjeller mellom store og små virksomheter når det gjelder hvilke tiltak de vurderer som mest relevante. Både store og små virksomheter sier seg enige i at samarbeid med andre virksomheter eller lignende er aller mest relevant. Men mens de små virksomhetene særlig peker på samarbeid og nettverk med andre kunstnere, peker de store virksomhetene i større grad på kunnskapsprosjekter som relevant tiltak. Store virksomheter oppgir også i større grad at kurs og opplæring av ansatte er relevant, sammenlignet med det små virksomheter gjør. En nærliggende tolkning er at dette bunner i at store virksomheter har mer kapasitet og flere midler til å arbeide med prosjekter, og flere midler og større fleksibilitet til å tilby opplæring, kurs og lignende til ansatte.

Under «annet» oppgir respondentene at det er behov for økonomiske midler for å prioritere prosjekter om samiske kunst og kultur, samt midler til å kjøpe inn relevant kompetanse. Flere fremhever at det er behov for bedre (økonomiske) rammevilkår. Videre nevnes tiltak som kunstnerstipend og lignende til samiske kunstnere. Enkelte oppgir at det er behov for tiltak som fremmer økt interesse for og oppmerksomhet om samiske artister og samisk kultur, uten at det spesifiseres nærmere hva dette kan eller bør bestå i.

4.4 Funn fra intervjuer: Samarbeid, opplæring og bevisstgjøring er avgjørende

Spørreundersøkelsene viser noen viktige funn om kompetanse på samisk kunst og kultur i kulturvirksomheter i Norge: Samiske virksomheter oppgir at kompetanse- og utviklingsarbeid er en viktig del av hvordan de arbeider med samisk kunst og kultur, både internt i egen virksomhet og overfor andre virksomheter. Videre viser spørreundersøkelsen at samiske virksomheter i økende grad fungerer som rådgivere eller kompetanseaktører overfor andre virksomheter. Disse funnene bekreftes av intervjuer med samiske virksomheter, som oppgir at de får flere henvendelser enn tidligere, men at kapasitet og økonomi gjør at de ikke alltid kan utøve en slik rådgiverfunksjon. Det ligger heller ikke nødvendigvis i deres mandat eller oppdrag. I intervjuene har vi gått nærmere inn på slike problemstillinger.

Hva vil det si å ha kompetanse?

Samiske virksomheter oppgir i intervjuene litt ulike erfaringer med andre virksomheters kompetanse på samisk kunst og kultur. Mens de større institusjonene gjerne beskrives som å ha ganske god kompetanse, og som opptatt av å tilegne seg kompetanse, er det også eksempler på at virksomheter har lite kompetanse og tidvis også holdninger som i liten grad innbyr til samarbeid. De fleste informantene fra de samiske virksomhetene oppgir at det har blitt «litt bedre» de siste årene, og at feilskjær og overtramp ikke alltid er et uttrykk for negative holdninger, men heller for mangel på bevissthet og kompetanse.

Kulturvirksomheter som ikke er samiske, oppgir i spørreundersøkelsen at mangel på kunnskap om og kompetanse på samisk kunst og kultur internt i egen virksomhet er en av de viktigste barrierene mot å arbeide med temaet. I intervjuene med dem har vi sett nærmere på hva denne kompetansemangelen består i.

Det kommer frem at en grunn til at informantene er selvkritiske, eller i det minste avmålt, ikke alltid betyr at de ikke *har* kompetanse på samisk kunst eller kultur, selv om det naturligvis også er tilfelle. Av intervjuer kommer det frem at personer som har samarbeidet med samiske aktører eller formidlet samisk kunst via sine virksomheter, i flere tilfeller i form av omfattende samarbeid, er kritiske til egen kompetanse. Den selvkritiske holdningen bunner til dels i at de er bevisste på sin egen kompetanse og har en kvalifisert oppfatning av hvor svak den er. Til dels skyldes den også at de er

varsomme med å hevde at denne kompetansen er høy. Flere av dem som har inntatt en slik posisjon, mener at det er det samiske miljøet som må få hovedansvaret for å «fortelle sin historie», og stiller svært høye krav til hva som kan defineres som «høy kompetanse». I intervjuene stiller det også spørsmålsteget ved hva «høy kompetanse» i denne sammenhengen egentlig betyr: Er det kjennskap til hvem man skal kontakte? Er det spesialisert samisk fagkompetanse i egen organisasjon? Eller er det kompetanse på samisk språk i egen virksomhet?

Ulike kompetansehevingstiltak, i og utenfor sektor

I intervjuer forteller flere virksomheter om ulike kompetansehevingstiltak i forbindelse med produksjoner eller annet kunstnerisk formidlingsarbeid. Noen har reist på studietur til Sápmi for å møte samiske aktører. Dette omfatter aktører innen kunst- og kulturfeltet så vel som representanter for andre sentrale samiske institusjoner, eksempelvis Sametinget, og representanter for reindriftsnæringen.

I andre tilfeller har samiske aktører selv formidlet kunnskap til virksomhetene, i form av samproduksjoner eller som en del av programmering. Inntrykket fra intervjuene er at selv i svært tette samarbeid er denne kompetanseoverføringen utfordrende. Dette skyldes i stor grad at grunnkompetansen på samisk kunst og kultur er lav blant de ansatte i virksomhetene. I store organisasjoner, gjerne med høyt innslag ansatte fra andre land, er det krevende å formidle og bygge opp denne kompetansen. For faste utstillinger eller produksjoner som skal gå over flere år, vil det derfor være nødvendig å formidle denne kompetansen på nytt og på nytt etter hvert som nye ansatte kommer til.

Intervjuene gir også eksempler på virksomheter som har hatt enkeltprosjekter eller formidlingsaktiviteter med samisk innhold, og som har formidlet dette alene uten bistand fra det samiske miljøet. I slike tilfeller er fravær av engasjement av det samiske miljøet i større grad et uttrykk for manglende bevissthet, kompetanse og kapasitet heller enn dårlige holdninger eller at samarbeid er uønsket.

Enkelte informanter foreslår særskilte markeringer som samisk kulturår eller lignende som tiltak for å øke bevisstheten på samisk kunst og kultur. De er også opptatt av betydningen av lokal forankring og understreker at det er behov for å vise at samisk kunst og kultur er, eller har vært en del av, virksomhetenes lokalmiljø.

Spor av samisk kunst og kultur finnes mange steder i Norge, og flere informanter peker på at de må synliggjøres og formidles på en måte som gjør at de oppleves som relevante. Videre fremhever de behovet for et kontinuerlig, holdningsbyggende arbeid. Det er en prosess som tar lang tid. Et konkret forslag til tiltak for bevisstgjøring og opplæring er et e-læringsprogram i regi av Den norske kirke. Det har blitt benyttet av iallfall én av virksomhetene som er intervjuet, og beskrives som nyttig.

Flere informanter påpeker at det er viktig å aktivt bruke samisk kunst og kultur, og samisk språk, med henvisning til at bruk er det beste vern. I den forbindelse understreker spesielt informantene fra samiske virksomheter at de ulike samiske språkene har stor betydning for å utvikle, formidle og bevare samisk kunst og kultur. Språket er både kultur og kulturbærer, og samtlige informanter fra de samiske kulturvirksomhetene understreker hvor viktig – og kostnadskreven – språkarbeidet er.

Både spørreundersøkelsen og intervjuene viser at samarbeid på tvers av virksomheter vurderes som det mest relevante tiltaket for å øke kompetansen på samisk kunst og kultur. Men det må ikke nødvendigvis bare være kulturvirksomheter som driver dette arbeidet. Kunnskap om og kompetanse på samisk kunst og kultur finnes også i organisasjoner, i forsknings- og utdanningsinstitusjoner og i andre kunnskapsmiljøer. Flere informanter, fra både samiske virksomheter og virksomheter som ikke er samiske, påpeker at det er potensial og behov for mer oppmerksomhet på samiske tematikker. Det krever ikke bare synliggjøring og at samisk kunst og kultur blir en selvfølgelig del av kunst- og kulturtilbudet i Norge. Det betyr også at det må bygges kompetanse på ulike

nivåer, både som en del av opplæringen i skolen og i studietilbudet i universitets- og høyskolesektoren. Flere etterlyser også sterke forskningsinstitusjoner med spisskompetanse på feltet.

Mer samarbeid fordrer ressurser

Kartleggingen viser at samarbeid er det aller viktigste tiltaket for å øke kunnskap om og kompetanse på samisk kunst og kultur. Men da er det behov for å styrke forutsetningene hos dem som skal fungere som lærere, veiledere, rådgivere eller konsulenter i et samarbeid, samt sørge for at de er synlige og har tilstrekkelig kapasitet og finansiering. Inntrykket fra kartleggingen er at samiske kulturvirksomheter er underfinansiert sammenlignet med andre kulturvirksomheter. I tillegg har samiske kulturvirksomheter få ansatte å basere seg på. Dette er ikke bare en barriere for de samiske virksomhetenes arbeid internt, det gjør også at de har mindre kapasitet til å samarbeide med andre virksomheter.

Intervjuene synliggjør at det er behov for å bygge infrastruktur i det samiske feltet, ved å sikre at informasjon om samiske aktører og ressurser er lett tilgjengelig, at det finnes gode oversikter over samiske kompetanseaktører, og at de har rammer for å kunne agere på henvendelser fra kunst- og kulturfeltet.

Flere informanter, spesielt fra samiske virksomheter, peker på at det er behov for å styrke samiske institusjoner. De samme informantene understreker at de samiske institusjonene har en relativt kort historie sammenlignet med andre kunst- og kulturvirksomheter, og at noen av dem står overfor et generasjonsskifte. Det betyr at eldre ansatte er på vei ut, og at det er behov for å rekruttere og lære opp nye ansatte som kan arbeide med å videreutvikle disse institusjonene. Intervjuene tyder på at det er behov for målrettet arbeid for å sikre at den kompetansen «førstegenerasjonen» i samiske kulturinstitusjoner besitter, dokumenteres og formidles, og at det aktivt arbeides med kompetansebygging og -overføring.

5 Oppsummering og anbefalinger

I dette kapittelet oppsummerer og drøfter vi hovedfunnene fra kartleggingen. Vi presenterer videre våre anbefalinger for hva Kulturdirektoratet, Sametinget og Samerådet bør prioritere i det videre arbeidet med samisk kunst og kultur, basert på funnene.

5.1 Hovedfunn

5.1.1 Vind i seilene for samisk kunst og kultur

Kartleggingen tyder på interesse og «momentum» for samisk kunst og kultur. Selv om vi i liten grad har data som vi kan sammenligne med, tyder resultatene på at det blåser en samisk vind over kunst- og kulturlandskapet i Norge. Både internasjonale strømninger, samepolitiske saker i Norge og ikke minst Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport nevnes som årsaker til oppmerksomheten og engasjementet for å arbeide med samisk kunst og kultur.

Over halvparten (53 prosent) av virksomheter som ikke er samiske, oppgir i spørreundersøkelsen å ha arbeidet med samisk kunst og kultur det siste året, og snaut halvparten (48 prosent) oppgir at de har samarbeidet med en samisk kulturvirksomhet, -aktør eller kunstner i løpet av samme periode. Intervjuene gir eksempler på arbeid med og samarbeid om samisk kunst og kultur, og at samarbeid er svært viktig for bevisstgjøring og kompetanseheving.

5.1.2 Samisk kunst og kultur er kunstnerisk interessant

Spørreundersøkelsen viser at den viktigste begrunnelsen for at virksomheter som ikke er samiske, arbeider med samisk kunst og kultur, er kvalitetshensyn og at samisk kunst og kultur er kunstnerisk interessant. Dette funnet bekreftes av intervjuene.

Store og små virksomheter, med både lokalt, nasjonalt og internasjonalt publikum, gir eksempler på til dels omfattende samarbeid, hvor det er lagt vekt på medvirkning og dialog for å sikre at dette preges av gjensidig respekt og likeverd. Inntrykket fra intervjuene er at det arbeides like mye med enkeltkunstnere som med institusjoner, og at samarbeidet gjerne er kunstnerdrevet.

Kunst- og kulturorganisasjoner som i mindre grad er kunstnerdrevet, som for eksempel museer eller publikasjoner, formidler klart at kulturpolitiske mål og forventninger fra sentrale kulturinstitusjoner har hatt betydning for deres satsing på samisk kunst- og kultur. Vi har også funnet eksempler på at slike forventninger har ført til at virksomhetene selv har mobilisert andre virksomheter i satsinger.

5.1.3 Ulike begrunnelser for å ikke arbeide med samisk kunst og kultur

Virksomheter som ikke er samiske, og som i spørreundersøkelsen oppgir at de ikke har arbeidet med samisk kunst og kultur det siste året, begrunner dette både med at samisk kunst og kultur ikke vurderes som relevant for deres virksomhet, og med at de mangler kunnskap og kompetanse. Også geografi, lite innslag av samisk befolkning, mangel på informasjon og begrensede økonomiske midler oppgis som årsaker. Men flere av disse virksomhetene oppgir at de tidligere har arbeidet med samisk kunst og kultur, eller at de planlegger å gjøre det.

5.1.4 Samarbeid er viktigste kompetansehevingstiltak

Samarbeid om aktiviteter og prosjekter fremheves som det viktigste tiltaket for å øke kunnskap om og kompetanse på samisk kunst og kultur. Samarbeid mellom samiske virksomheter og øvrige virksomheter bidrar først og fremst til økt bevissthet om kompetansebrister og egne blindsoner, men også til konkret kunnskap om samisk befolkning, samisk kunst og kultur og bedre oversikt over aktører og tematikker i feltet.

Kartleggingen gir begrenset innsikt i hva som er god praksis i arbeid med og samarbeid om samisk kunst og kultur. Men gjennom intervjuene får vi eksempler på hvordan ulike virksomheter arbeider med å synliggjøre samisk kunst og kultur, og hva de legger vekt på. Felles for dem som later til å ha lyktes, er at de har brukt ressurser på dialog og forankring, og at man har vært bevisst på å arbeide med egne holdninger og fordommer i møte med nye aktører, kulturuttrykk og estetiske praksiser.

Fra virksomhetenes side oppgis bruk av samiske virksomheter og -aktører som viktig for å lykkes med arbeid og samarbeid. Kartleggingen gir eksempler på teaterforestillinger, danseforestillinger, konserter, museumsutstillinger og opplegg for skoleklasser i regi av virksomheter som har det til felles at de formidler samisk kunst og kultur og/eller samiske tematikker, og hvor samiske aktører er involvert i forbindelse med programmering eller formidling, og/eller i en rådgiverrolle.

5.1.5 Samarbeid fordrer flere ressurser til samiske virksomheter

Kartleggingen viser at samiske kulturvirksomheter og kulturvirksomheter som ikke er samiske, har nokså ulike profiler, både i størrelse, hvilke kunstfelt de arbeider med, og hvordan de arbeider. De samiske virksomhetene har gjennomgående få, eller ingen, fast ansatte, de arbeider med flere ulike kunstfelt, og de arbeider også bredere med samisk kunst og kultur. Kompetanse- og utviklingsarbeid, samt arbeid med samiske språk, er fremtredende, i tillegg til arbeid med programmering og formidling.

Informanter fra begge typer virksomheter oppgir at ulikheter i antall ansatte og ulike økonomiske ressurser er en barriere mot samarbeid. Samiske virksomheter opptrer i økende grad som rådgivere eller kompetanseaktører, men har relativt få ressurser til å utøve slik virksomhet. Dette er en utfordring, blant annet fordi virksomheter som ikke er samiske, oppgir at de har behov for denne typen kompetanseaktører for å få mer kunnskap om og kompetanse på samisk kunst og kultur, og for å kunne inngå samarbeid. De etterlyser informasjon om hvor de kan henvende seg for å komme i kontakt med relevante samiske aktører. Kartleggingen gir inntrykk av at det er behov for bedre oversikt over samiske kulturaktører innenfor ulike kunstfelt, og at denne oversikten er tilgjengelig og oppdatert.

5.1.6 Myndighetenes rolle i arbeid med samisk kunst og kultur

I intervjuene har vi spurt informantene om hvilken rolle de mener aktører som Kulturdirektoratet og Sametinget bør ha i arbeidet med samisk kunst og kultur. Tilbakemeldingene tyder på at disse gjennomgående bør være forsiktige med å «styre» sektoren, men at det er behov for flere søkbare midler til prosjekter med samiske tematikker og/eller aktører. Andre tiltak som nevnes, er flere stipender og bedre ordninger for formidling og bevaring av samiske språk. Også reisestipender eller residency-ordninger for andre aktører etterlyses. Ikke minst er det et stort behov for å samle informasjon om det samiske kunst- og kulturmiljøet som er åpent tilgjengelig for kunst- og kultursektoren i stort. Datamaterialet tyder på at dette gjelder på tvers av kulturfelt, fylker og størrelsen på virksomhetene.

5.2 anbefalinger for videre arbeid

Denne kartleggingen har vist at det er interesse og motivasjon for samt en god del arbeid og samarbeid om samisk kunst og kultur i kulturvirksomheter i Norge. Inntrykket er at det har funnet sted en positiv endring på flere områder de siste årene. Samtidig tyder kartleggingen på at det fortsatt er behov for å øke kunnskapen om og kompetansen på samisk kunst og kultur blant kulturvirksomhetene i Norge. Videre pekes det på at virksomhetenes ulike, og asymmetriske, historiske utgangspunkt, samt ulikheter i rammer og ressurser, gjør det utfordrende å etablere likeverdige samarbeid mellom de forskjellige virksomhetene.

5.2.1 Anbefalingene fra Sannhets- og forsoningskommisjonen

Et viktig bakteppe for denne kartleggingen er Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. Kort oppsummert har kommisjonen følgende anbefalinger på kulturområdet:

1. en omfattende og langsiktig nasjonal satsing på samisk og kvensk/norskfinsk og skogfinsk kultur som en del av forsoningsarbeidet
2. å styrke de økonomiske rammene for samiske og kvenske og skogfinske kulturnæringer og -institusjoner
3. å oppfordre nasjonale institusjoner til å etablere tettere samarbeid med samiske, og kvenske og skogfinske institusjoner, og til å bidra til synliggjøring, ivaretagelse og formidling av samisk og kvensk/norskfinsk og skogfinsk kultur
4. styrking av det grenseoverskridende samarbeidet om samisk og kvensk og skogfinsk kultur
5. målrettet satsing på og en synliggjøring av kvensk og samiske språk i offentligheten

Skal man realisere disse anbefalingene, må det arbeides med struktur og rammebetingelser for kulturvirksomhetene. Lignende anbefalinger finner vi i Meld. St. 22 (Kultur- og likestillingsdepartementet, 2023), som trekker frem behovet for å gjennomgå finansieringsordningene for samiske kunst- og kulturvirksomheter samt nødvendigheten av å styrke samiske virksomheters forutsetninger for å samarbeide med øvrige deler av kulturfeltet.

5.2.2 Våre anbefalinger

Denne kartleggingen viser at det er behov for å styrke rammer for og ressurser til samiske kulturvirksomheter og -institusjoner, spesielt dersom de skal ivareta en rolle som rådgiver og kompetanseaktør i tillegg til sine kjerneoppgaver. Kartleggingen synliggjør at språkarbeid er en vesentlig del av samiske virksomheters arbeid, men at dette arbeidet er kostnadskrevenende. Flere samiske språk er utrydningstruet, og en målrettet satsing er derfor nødvendig dersom de skal bevares og utvikles.

Kulturvirksomheter i Norge som ikke er samiske, har også en viktig og nødvendig rolle i arbeidet med å øke kunnskap om og kompetanse på samisk kunst og kultur og gjennom dette understøtte en nasjonal satsing på samisk kultur. Men kartleggingen viser at de trenger økt kunnskap og kompetanse for å arbeide mer med feltet, blant annet gjennom mer og tettere samarbeid med samiske kulturvirksomheter og -aktører.

Svak økonomi eller manglende finansiering er et gjennomgangstema når det gjelder arbeid med og samarbeid om samisk kunst og kultur, noe som kommer tydelig frem i både spørreundersøkelsen og intervjuene i denne kartleggingen. De samiske virksomhetenes manglende økonomiske ressurser begrenser deres mulighet å fungere som kompetanseaktør og samarbeidspartner for virksomheter, i tillegg til arbeid med egen kjernevirksomhet. Mangel på samiske kompetanseaktører begrenser virksomhetenes muligheter til å arbeide mer med samisk kunst og kultur og til å øke sin kompetanse. Dette er en utfordring, siden kartleggingen har synliggjort at det er behov

for å øke kunnskap om og kompetanse på samisk kunst og kultur blant virksomheter i kulturfeltet, i tillegg til behov for konkrete informasjonstiltak om samiske kulturaktører. Det er derfor vår vurdering at finansiering er ett av temaene Kulturdirektoratet, Sametinget og Samerådet bør prioritere i det videre arbeidet med samisk kunst og kultur.

Våre anbefalinger består først og fremst i å understøtte prosesser og tiltak som nevnes i Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. Videre er det behov for mer kunnskap og mer omfattende undersøkelser enn det denne kartleggingen – som på mange måter er et «øyeblikksbilde» – gir rom for. Samtidig har kartleggingen synliggjort noen særskilte behov med hensyn til informasjon, kompetanseheving og finansiering som bør følges opp med konkrete tiltak. I det følgende presenterer vi våre anbefalinger, basert på funnene fra kartleggingen.

1. Kunnskapsbank med samiske kompetanseaktører

Våre funn tyder på at sektoren i stort har behov for bedre oversikt over samiske kunst- og kulturaktører som kan bidra med kunnskap og kompetanse i forbindelse med programmering, formidling og opplæring. Vi anbefaler derfor at det arbeides videre med en kunnskapsbank med oversikt over og kontaktinformasjon til samiske kompetanseaktører på kunst- og kulturfeltet. Kulturdirektoratet har allerede en nettside med kompetanseaktører og verktøy for å fremme representasjon i kulturlivet, hvor flere samiske aktører står oppført. Kartleggingen tyder på at denne ikke er like godt kjent for alle virksomheter, og at den kan bygges ut.

2. Formidling og nettverksbygging

Videre anbefaler vi at Kulturdirektoratet, Sametinget og Samerådet tilrettelegger for formidling av samisk kunst- og kultur, både via enkeltstående (kompetanse)aktører og ved å styrke premissene for nettverksbygging. Et mulig alternativ er å organisere en møteserie for å presentere konkrete eksempler på arbeid med og samarbeid om samisk kunst og kultur. En slik møteserie kan også fungere som en møteplass for kompetanseaktører og virksomheter. Møteserien bør utvikles i samarbeid mellom Kulturdirektoratet, Sametinget og Samerådet, og i dialog med samiske kompetanseaktører.

3. Kompetanseprogram om samisk kunst og kultur

Kartleggingen viser at det fremdeles er behov for å øke kompetansen på samisk kunst og kultur. Spørreundersøkelsen viser at kulturvirksomheter som ikke er samiske, sett under ett vurderer egen kompetanse på samisk kunst og kultur som begrenset. Virksomheter som har arbeidet med samisk kunst og kultur, vurderer riktignok egen kompetanse på feltet som vesentlig bedre. Samarbeid er det tiltaket som fremheves som mest relevant for å øke kunnskap og kompetanse, men som vi har sett, er en utfordring for virksomhetene å vite hvordan de skal gå frem for å initiere samarbeid. Slike funn bekreftes av intervjuene. Med utgangspunkt i disse funnene anbefaler vi at det utvikles et kompetanseprogram om samisk kunst og kultur som rettes mot kulturvirksomheter i Norge.

Kartleggingen har identifisert eksempler på lignende tiltak, blant annet et e-læringsprogram i regi av Den norske kirke. Dette kan kanskje være ett utgangspunkt for å utvikle et kompetanseprogram som kan tilpasses ulike virksomheter. Innholdet i et slikt kompetanseprogram bør utvikles i samarbeid mellom samiske og andre kulturvirksomheter for å sikre relevans og kvalitet, men med Kulturdirektoratet, Sametinget og Samerådet i en koordinerende rolle.

4. Utredning av samiske kulturvirksomheter

Et gjennomgangstema i denne kartleggingen er samiske kulturvirksomheters begrensede rammer og ressurser. Kartleggingen har vist at det er stor interesse og høyt engasjement for samisk kunst og kultur, men at samiske kulturvirksomheter har liten kapasitet til å fylle rollen som rådgiver og kompetanseaktør for andre virksomheter, i tillegg til å drive kunstnerisk virksomhet. En slik rådgiverrolle fremstår imidlertid som svært nødvendig for å understøtte en nasjonal satsing på samisk kunst og kultur. Spørsmålet er om dette er en rolle samiske kulturvirksomheter ønsker å ha, og hvilke rammebetingelser de ser som nødvendige for å kunne utøve den.

Vi anbefaler derfor at det gjennomføres en nærmere utredning av samiske kulturvirksomheter i stort, som belyser deres kapasitet til å drive kunst- og kulturarbeid samt identifiserer deres interesse, potensial og forutsetninger som kompetanseaktører og likeverdige samarbeidspartnere. En slik utredning er, etter det vi forstår, allerede under planlegging, jmfør signalene i Meld. St. 22 (Kultur- og likestillingsdepartementet, 2023). Her heter det at «departementet vil [...] i samarbeid med Sametinget, mellom anna greie ut korleis innretninga av særlege støtteordningar for den samiske kunsten best kan møte regjeringsambisjonen om likeverd for samiske kunst- og kulturaktørar» (s. 69).

Utover dette anbefaler vi at det jevnlig rapporteres om iverksatte tiltak for å styrke arbeidet med samisk kunst og kultur, og at disse evalueres med visse mellomrom.

Litteratur

Bekeng-Flemmen, H. (red.) mfl. (2022). *Sterkere tilbake. Pandemiens konsekvenser for kultursektoren og mulige virkemidler for gjenoppbygging*. Oslo: Kulturrådet.

Kultur- og likestillingsdepartementet (2023). *Kunstnarkår*. (Meld. St. 22 (2022–2023)).

Kulturdepartementet (2018). *Utredning om samisk kunst og kultur på arenaer i Norge*.

Lynch, Orla, Windle, James og Ahmed, Yasmine (2022). "Introduction: 'Nothing about Us without Us,' A History and Application for Criminology" i Lynch, Orla, Windle, James og Ahmed, Yasmine (red.): *Giving voice to diversity in criminological research*. Bristol University Press.

Rambøll Management Consulting (2022). *Kartlegging av kunst- og kultursektorens arbeid med mangfold*. Rapport utarbeidet for Kulturrådet.

Sameloven (1987). Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (LOV-1987-06-12-56). Kapittel 3. Samisk språk. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1987-06-12-56>

Samerådet (2021). *Culture Sápmi in times of covid-19*. Karasjok: Samerådet.

Sannhets- og forsoningskommisjonen (2023). *Sannhet og forsoning – grunnlag for et oppgjør med fornorskingspolitikk og urett mot samer, kvener/norskfinner og skogfinner*. Rapport til Stortinget avgitt til Stortingets presidentskap 01.06.2023.

Vedlegg 1 spørreskjema

Kartlegging av arbeid med samisk kunst og kultur

Takk for at du/dere ønsker å besvare denne undersøkelsen!

Undersøkelsen består av rundt 10 spørsmål om og eventuelt hvordan din virksomhet arbeider med samisk kunst- og kultur, og hvordan du vurderer virksomhetens kunnskap og kompetanse om temaet.

Vi ber deg/dere også vurdere barrierer og aktuelle tiltak for å styrke virksomhetens arbeid med samisk kunst og kultur fremover. Dersom du har spørsmål eller kommentarer til undersøkelsen, kan dere kontakte Proba Samfunnsanalyse v/prosjektleder Ida Gram på e-post ig@proba.no eller telefon 474 67 689.

Trykk 'neste' for å starte besvarelsen. Undersøkelsen kan besvares på norsk (NO) og nordsamisk (SE).

1. Hvilke kunst- og kulturfelt arbeider virksomheten med? (Arbeider dere med flere kunst- og kulturfelt, kan du krysse av for flere).

- (1) a. Musikk
- (2) b. Joik
- (3) c. Litteratur
- (4) d. Scenekunst
- (5) e. Visuell kunst
- (6) f. Duodji
- (7) g. Museum og kulturarv
- (8) h. Film
- (9) i. Annet (skriv inn): _____

2. Hvor mange fast ansatte har virksomheten?

- (1) a. Vi har ingen fast ansatte.
- (2) b. 1-5 ansatte.
- (3) c. 6-10 ansatte.
- (4) d. 11-20 ansatte.
- (5) e. 21-50 ansatte.
- (6) f. 51-100 ansatte.
- (7) g. Flere enn 100 ansatte.
- (8) h. Vet ikke/ønsker ikke svare

For å kunne stille relevante spørsmål om hvordan virksomheten jobber med samisk kunst og kultur, ønsker vi å vite om virksomheten primært er en samisk virksomhet.

3. Er virksomheten primært en samisk kunst- og kulturvirksomhet?

- (1) a. Ja, vi er en samisk kunst-/kulturvirksomhet.
- (2) b. Nei, vi er ikke en samisk kunst-/kulturvirksomhet
- (3) c. Vet ikke

Arbeid med samisk kunst og kultur

4. Hva stemmer best for å beskrive hvordan virksomheten arbeider i/med Sápmi?

- (1) a. Vi arbeider i/med hele Sápmi (på tvers av Norge, Sverige, Finland og Russland).
- (2) b. Vi arbeider mest på norsk side av Sápmi.
- (3) c. Annet (skriv inn). _____
- (4) d. Vet ikke/ikke relevant.

5. Hvilke samiske språk arbeider dere med/benytter dere i virksomheten, internt og i formidling/overfor publikum? (Flere kryss mulig)

a.	b.	c.	d.	e.	f.	g.	h.	i.
Nordsa misk	Lulesa misk	Sørsami sk	Skoltes amisk	Pitesam isk	Umesa misk	Ingen av dem	Vet ikke	Annet (skriv inn).

Internt i virksomheten?	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐	(8) ☐	(9) ☐
-------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------

I formidling/overfor publikum?	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(7) ☐	(8) ☐	(9) ☐
--------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------

6. I hvilken grad er du enig i følgende påstander om hvordan virksomheten samarbeider med ikke-samiske kunst- og kulturvirksomheter i Norge?

	1. Helt uenig	2. Ganske uenig	3. Hverken enig eller uenig	4. Ganske enig	5. Helt enig	Vet ikke/ikke relevant
a. Vi samarbeider i økende grad med ikke-samiske kunst- og kulturvirksomheter.	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
b. Ikke-samiske kunst- eller kulturvirksomheter tar oftere selv initiativ til samarbeid med oss.	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
c. Vi samarbeider oftere om samisk språk.	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
d. Vi fungerer i økende grad som rådgiver/kompetanseaktør overfor ikke-samiske kunst- og kulturvirksomheter.	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

7. Har dere arbeidet med samisk kunst og kultur (eller med samiske kunstnere/ kulturaktører) de siste 12 månedene?

- (1) a. Ja
- (2) b. Nei
- (3) c. Vet ikke
- (4) d. Annet (skriv inn) _____

8. Har dere samarbeidet med en samisk kunst- eller kulturvirksomhet eller med samiske kunstnere/kulturaktører de siste 12 månedene?

- (1) a. Ja
- (2) b. Nei
- (3) c. Vet ikke
- (4) d. Annet (skriv inn) _____

9. Hvilken av påstandene under stemmer best om samarbeidet deres med samisk(e) kunst- og kulturvirksomhet(er) eller samiske kunstnere/kulturaktører de siste 12 månedene?

- (1) a. Vi har samarbeidet med samisk(e) virksomhet(er) på norsk side av Sápmi (de samiske områdene).
- (2) b. Vi har samarbeidet med samisk(e) virksomhet(er) på tvers av Sápmi (de samiske områdene i Norge, Sverige, Finland og/eller Russland).
- (3) c. Vi har samarbeidet med samisk(e) virksomhet(er) utenfor Sápmi (de samiske områdene)
- (4) d. Vet ikke/ikke relevant.
- (5) e. Annet (skriv inn): _____

10. På hvilke måter har dere arbeidet med samisk kunst og kultur eller samiske kunstnere/kulturaktører de siste 12 månedene? (Flere kryss mulig)

- (1) a. Program og innhold (f.eks. samisk kunst og kultur i utstillinger, forestillinger, litteratur osv.)
- (2) b. Formidling av samiske produksjoner eller innhold rettet mot barn og unge (f.eks. Den kulturelle skolesekken eller i barnehage).
- (3) c. Kompetanse- og utviklingsarbeid i egen virksomhet.
- (4) d. Kompetanse- og utviklingsarbeid rettet mot andre.
- (5) e. Arbeid med å gjøre informasjon tilgjengelig på samisk (f.eks. på nettsider).
- (6) f. Formidling på samiske språk overfor publikum.
- (7) g. Gjennomføring/markering av Giellavahkku/samisk språkuke.
- (8) h. Gjennomføring/markering av samisk nasjonaldag/samisk uke.
- (9) i. Vi har stilt egne lokaler og/eller stab til disposisjon for samiske aktører og/eller virksomheter.
- (10) j. Annet (skriv inn): _____

11. Ut fra dine/deres vurderinger, hva er den/de viktigste begrunnelse(n) for at virksomheten har arbeidet med samisk kunst og kultur eller samiske kunstnere/kulturaktører de siste 12 månedene? (Sett inntil tre kryss).

- (1) Kvalitetsvurderinger (det er kunstnerisk eller kulturelt interessant).
- (2) Etterspørsel fra publikum/markedet.
- (3) Nasjonale/kulturpolitiske forventninger (f.eks. Stortingsmeldinger, forventninger fra lokalpolitikere etc.)

- (4) Signaler/kriterier i tilskuddsordninger.
- (5) Ønske fra styret eller ledelsen i virksomheten.
- (6) Ønske fra ansatte i virksomheten.
- (7) Ønske fra samarbeidspartnere, enkeltkunstnere eller andre eksterne aktører.
- (8) Annet (skriv inn). _____

Kunnskap og kompetanse om samisk kunst og kultur

12. Hvordan vurderer du/dere virksomhetens kompetanse på samisk kunst og kultur?

- (1) a. Svært god.
- (2) b. Ganske god.
- (3) c. Verken god eller dårlig.
- (4) d. Litt dårlig.
- (5) e. Svært dårlig.
- (6) f. Vet ikke/ikke relevant.

Barrierer for samarbeid med nasjonale, regionale og lokale kulturvirksomheter

13. Hva vurderer du/dere som de største barrierene som begrenser samarbeidet deres med ikke-samiske kulturvirksomheter i Norge? (Sett inntil tre kryss)

- (1) Mangel på interesse blant ikke-samiske virksomheter.
- (2) Utfordringer/motsetninger i det lokale kunst- og kultursamarbeidet.
- (3) Mangel på finansiering/for svak økonomi i egen virksomhet.
- (4) Mangel på kapasitet i egen virksomhet.
- (5) Mangel på kunnskap og kompetanse blant de ikke-samiske virksomhetene.
- (6) Annet (Skriv inn). _____
- (7) Vet ikke/ikke relevant.

Barrierer for arbeid med samisk kunst og kultur

14. Hva vurderer du/dere som de største barrierene for at din virksomhet i større grad arbeider med samisk kunst og kultur? (Sett inntil tre kryss).

- (1) Mangel på nasjonale/kulturpolitiske forventninger (f.eks. Stortingsmeldinger, forventninger fra lokalpolitikere, andre styringssignaler etc.)
- (2) Mangel på relevante nettverk/møteplasser.
- (3) Manglende markedsføring og/eller informasjon.
- (4) Mangel på interesse internt i virksomheten (ledelse og/eller ansatte).
- (5) Mangel på interesse blant publikum.
- (6) Mangel på interesse/omtale i media.
- (7) Mangel på finansiering/for svak økonomi.
- (8) Mangel på kunnskap og kompetanse internt i virksomheten.
- (9) Annet (Skriv inn). _____
- (10) Vet ikke/Ikke relevant.

15. Hvilke tiltak mener dere er mest relevante for å øke virksomhetens kunnskap og kompetanse om samisk kunst og kultur? (Sett inntil tre kryss. Hvis ingen alternativer er relevante, kan du krysse av for det).

- (1) Utarbeide nye/revidere interne føringer (strategier, vedtekter, mandat og lignende).
- (2) Tilskudds- og rapporteringskrav.
- (3) Kurs/opplæring av ansatte, fagdager og lignende.
- (4) Kunnskapsprosjekter.
- (5) Samarbeid med andre virksomheter/organisasjoner/forsknings-/kunnskapsmiljøer.
- (6) Samarbeid og nettverk med kunstnere.
- (7) Ansette samisk kompetanse i virksomheten
- (8) Annet (skriv inn). _____
- (9) Ingen er relevante/vi har ikke behov for tiltak.

Innspill til videre arbeid med samisk kunst og kultur

16. Dersom dere ønsker å utdype på temaene i undersøkelsen, kan dere gjøre det i svarfeltet under. Vi er også interessert i tilbakemeldinger på hva du/dere har behov for for å kunne arbeide mer med samisk kunst og kultur, inkludert forslag til konkrete tiltak.

17. I etterkant av spørreundersøkelsen ønsker forskerne i Proba å gjennomføre intervjuer med et utvalg virksomheter. Målet med intervjuet er å utdype funn fra spørreundersøkelsen og innhente synspunkter og erfaringer fra ulike virksomheter. Intervjuet vil ta inntil en time og gjennomføres på telefon eller Teams.

Dersom du kan tenke deg å bli intervjuet, ber vi deg fylle inn navn og kontaktinformasjon i feltet under.

Bakgrunnsinformasjon

Til slutt i undersøkelsen, ønsker vi at du svarer på et par spørsmål om virksomhetens geografiske tilstedeværelse.

18. I hvilke(t) fylke(r) har virksomheten størst tilstedeværelse? (Sett inntil tre kryss).

- (1) a. Agder
- (2) b. Innlandet
- (3) c. Møre og Romsdal
- (4) d. Nordland
- (5) e. Oslo
- (6) f. Rogaland
- (7) g. Troms og Finnmark
- (8) h. Trøndelag
- (9) i. Vestfold Telemark
- (10) j. Vestland
- (11) k. Viken

19. Hva kjennetegner kommunene hvor dere har størst tilstedeværelse? (Sett inntil tre kryss.)

- (1) a. Tettsted med minst 100 000 innbyggere.
- (2) b. Tettsted med 15 000 – 99 999 innbyggere.
- (3) c. Tettsted med 5 000 – 14 999 innbyggere.
- (4) d. Tettsted med 2 000 – 4 999 innbyggere.
- (5) e. Tettsted med færre enn 2 000 innbyggere.
- (6) f. Vet ikke/Ikke relevant.

Avslutning

Undersøkelsen er fullført. Takk for at du/dere svarte!

Svarene er registrert og du kan avslutte.

Vedlegg 2 intervjuguide

1. Innledende om informanten.

Bakgrunn/rolle/stilling/fartstid.

2. Innledende om virksomheten

- a. Hva slags kunstfelt arbeider virksomheten med?
- b. Hvor har dere hovednedslagsfeltet deres? Hvordan påvirker det prioritering av arbeid med samisk kunst og kultur?

3. Innledende om virksomhetens arbeid med samisk kunst og kultur

- a. Er dette noen dere arbeider med?
- b. Hvor relevant er det for virksomheten?
- c. Evt. hvorfor er det ikke relevant?

4. Utdyp/fortell hvordan dere arbeider med samisk kunst og kultur

- a. Temaer
- b. Type kunst/kulturuttrykk
- c. Omfang/frekvens og dybde?
- d. Pådrivere/begrunnelser/relevans
- e. Samarbeidspartnere

5. Vurdering av virksomhetens kompetanse på samisk kunst og kultur

- a. Hva vet dere/har dere kunnskap om?
- b. Hva gjør dere for å få vite mer?
- c. Hva er relevante tiltak for å øke kompetansen?

6. Hva vurderer dere som største barrierer for å arbeide med samisk kunst og kultur?

7. Hva mener dere Kulturdirektoratet mfl. kan/bør gjøre for å understøtte dette arbeidet?

8. Andre kommentarer/innspill? Spørsmål til oppdragstaker?